

Onsdagen den 18 november

Kl. 12.00–15.15
16.00–16.13

**§ 1 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte
den 19 november**

Andre vice talmannen meddelade att *tisdagen den 24 november kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 19 november äga rum.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:136

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:136 Palestina och ersättningar som främjar våldshandlingar

av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 december 2020.

Skälet till dröjsmålet är resor samt tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 november 2020

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:146

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:146 Inbördeskrig och våldsamheter i Etiopien

av Håkan Svenneling (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 1 december 2020.

Skälet till dröjsmålet är resor samt tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 17 november 2020
Utrikesdepartementet
Ann Linde (S)
Enligt uppdrag
Anna Hammargren
Expeditionschef

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till utrikesutskottet:
RiR 2020:21 Sidas garantiverksamhet – statens arbete med garantier inom svenskt bistånd

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2020/21:49 till skatteutskottet

EU-dokument
COM(2020) 593 till finansutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 29 januari 2021*.

§ 5 Sekretess för uppgifter om statliga tjänstepensionsförmåner

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU8
Sekretess för uppgifter om statliga tjänstepensionsförmåner (prop. 2020/21:15)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

Uppföljning av riksdagens arbete under coronapandemin

§ 6 Uppföljning av riksdagens arbete under coronapandemin

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU13
Uppföljning av riksdagens arbete under coronapandemin
föredrogs.

Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Konstitutionsutskottet har i ett utskottsinitiativ föreslagit att en parlamentarisk kommitté ska tillsättas. Den ska följa upp riksdagens arbete under coronapandemin. Vi föreslår att detta ska tillkännages för riksdagsstyrelsen.

Utbrottet av det virus som orsakar sjukdomen covid-19 har ställt riksdagen och den parlamentariska processen inför prövningar som inte tidigare har förekommit i modern tid. Det ansågs i ett tidigt skede nödvändigt att vidta åtgärder för att säkerställa att riksdagen kan fullgöra sina uppgifter även om ett större antal riksdagsledamöter inte kan delta i riksdagsarbetet på plats i riksdagen. Antalet ledamöter som deltar vid omröstningar i kammaren har minskat. Ett antal förändringar av utskottens arbetssätt har genomförts. Inom förvaltningen har anpassningar gjorts för att myndigheten ska ge det stöd och den service som krävs för att minska risken både för påverkan på den parlamentariska processen och för smittspridning.

Fru talman! En uppföljning av de vidtagna åtgärderna och av riksdagens och Riksdagsförvaltningens arbete under pandemin skulle ge ett värdefullt underlag för lärdomar om de arbets- och beslutsprocesser som har ägt rum. Sådana lärdomar kan utgöra stöd vid bedömningen av behovet av eventuella förändringar i dessa processer vid extraordinära händelser. Konstitutionsutskottet anser mot denna bakgrund att det finns skäl till att ta initiativ till en uppföljning av riksdagens arbete under coronapandemin. En sådan uppföljning bör enligt utskottet avse flera perspektiv på hur riksdagsarbetet har påverkats av pandemin. Vi vill att uppföljningen ska koncentreras på tre aspekter.

Det första perspektivet gäller riksdagen som beslutsorgan. Coronapandemin har ställt och ställer fortfarande krav på snabb hantering i den parlamentariska processen, och arbetsformerna har behövt anpassas för att minska risken för smittspridning. En uppföljning i denna del bör inriktas mot hur upprätthållande av riksdagens statsrättsliga funktioner har fungerat. Fokus här ligger på arbetet i kammaren, utskotten och EU-nämnden.

Det andra perspektivet gäller riksdagsledamöternas förutsättningar att utöva riksdagsuppdraget. Ledamöters fysiska frånvaro från riksdagens lokaler kan antas ha påverkat inte bara deltagandet i kammar- och utskottsarbetet utan även förutsättningarna för ledamotsuppdraget i stort. Det gäller exempelvis kontakter med riksdagsgrupp, partikansli, väljare och intresseorganisationer samt arbetet med internationella frågor. En uppföljning utifrån detta perspektiv bör inriktas på hur ledamöterna har kunnat utöva riksdagsuppdraget på individnivå.

Det tredje perspektivet avser Riksdagsförvaltningens stöd och service till den parlamentariska processen under den pågående pandemin. De nya förutsättningarna har skapat krav på ny teknik och förändrade arbetsprocesser i riksdagen. Som exempel kan nämnas de nya digitala lösningar som förvaltningen på kort tid har behövt införa. Ett antal åtgärder har också behövt vidtas för att risken för smittspridning ska minska. Fokus vid en uppföljning ligger i denna del på hur förvaltningen i den uppkomna situationen har utfört de uppgifter som har en direkt koppling till den parlamentariska processen och till ledamotskapet.

Fru talman! Vi i utskottet föreslår att en parlamentariskt sammansatt kommitté får i uppdrag att genomföra en uppföljning av samtliga tre nämnda aspekter. Vi säger också att kommittén bör vara fri att själv lägga upp sitt arbete, och den bör vara oförhindrad att redovisa samtliga de iakttagelser som kartläggningen ger anledning till. Kommittén bör redovisa sitt uppdrag senast under hösten 2021.

Fru talman! Sammanfattningsvis föreslår vi med utnyttjande av vår initiativrätt att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet har anfört om en uppföljning av riksdagens arbete under coronapandemin och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 7 Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU7

Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket (prop. 2020/21:6) föredrogs.

Anf. 2 BO BROMAN (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag justitieutskottets betänkande avseende ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

Sverige är i dag med i Schengensamarbetet, ett samarbete som tillkommit för att uppnå målet med att människor ska kunna resa fritt inom Schengenområdet. Ett stort antal regler har satts upp för att säkerställa den fria rörligheten av personer men även för att kunna motverka de negativa bieffekter som den fria rörligheten kan medföra, till exempel gränsöverskridande brottslighet och olaglig invandring.

Schengens informationssystem, SIS, är ett exempel på en åtgärd som syftar till att stärka Schengenländernas operativa samarbete i frågor om bland annat brottsbekämpning och migrationskontroll. SIS är ett centralt datasystem som möjliggör informationsutbyte mellan medlemsstaterna. I Sverige är det polisen som ansvarar för den nationella delen av SIS.

En utländsk medborgare som inte kan identifieras på annat sätt ska vid in- eller utresekontroll eller vid en inre utlänningskontroll vara skyldig att låta en polisman eller en särskilt förordnad passkontrollant eller annan tjänsteman vid tullen, Kustbevakningen eller Migrationsverket fotografera eller ta personens fingeravtryck.

Fru talman! SIS II-regelverket, som propositionen utgår från, reglerar inte hanteringen av biometrisk data efter att en sökning genomförts. Regeringen anför med hänvisning till vissa tidigare lagstiftningsärenden att de ska förstöras omedelbart efter att en sökning är genomförd.

Med anledning av vad både Polismyndigheten och Migrationsverket anför i sina remissvar framstår en av regeringen vidhållen uppfattning i denna fråga som omotiverad. När myndigheterna ska tillämpa regelverket anför att den föreslagna konstruktionen skulle medföra problem som i betydande utsträckning påverkar deras möjlighet att lösa en uppgift anser vi att det finns anledning att ompröva ett sådant ställningstagande.

Migrationsverket anför exempelvis att frågan om lagring av fingeravtryck påverkar hela unionen. Om Migrationsverket inte får möjlighet att lagra fingeravtryck och använda dessa för sökning och registrering i SIS kommer det att finnas en påtaglig risk att tillstånd beviljas i Sverige eller

annan medlemsstat trots att det finns en registrering i SIS. Migrationsverket efterfrågar en mer djupgående analys av möjligheterna att bättre uppnå förordningarnas syften med en utökad möjlighet till sökning och lagring av biometri.

Fru talman! Vi anser därför att riksdagen bör tillkännage för regeringen att lagring av biometrisk information ska tillåtas i de fall där det är möjligt. Tiden för sådan lagring bör i sådana fall bestämmas till den maximala gräns som EU-rätten föreskriver eller annars till dess att uppgifterna är uppenbart obehövliga.

Jag vill avsluta med att nämna att Polismyndigheten har lämnat in en hemställan till regeringen om en allmän översyn av det nationella regelverket om bland annat insamling av biometriska uppgifter i syfte att stärka den brottsbekämpande verksamheten. Vi ser fram emot att inom en snar framtid få ta del av regeringens arbete med frågan här i riksdagen.

Anf. 3 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Det här är en fråga om flyktingpolitik. Det är väl därför som det bara är Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna som opponerar sig i frågan.

Vänsterpartiet vill att Sverige och Europa ska ha en mänsklig, värdig och välkomnande flyktingpolitik. Alla ska ha möjlighet att söka skydd utan förföljelse och förtryck. Alla ska kunna få sina asylskäl prövade på ett rättssäkert sätt.

För att det ska bli verklighet måste EU släppa in dem som söker skydd, så att de kan få sina asylskäl prövade. Så ser det inte ut i dag. I stället byggs murarna runt EU ständigt högre, och nästan alla legala möjligheter att ta sig till EU har täppts till.

Schengens informationssystem, SIS, är ett gemensamt datasystem för medlemsstaterna i Schengenområdet. Syftet är att ha ett gemensamt informationssystem för gränskontroll, dels för att hindra utvisade eller avvisade tredjelandsmedborgare från att komma in i Schengenområdet, dels för att koordinera spanandet efter vissa föremål eller personer i syfte att bekämpa brott.

SIS har under den tid det varit verksamt snabbt vuxit till ett gigantiskt personregister. I dag har Schengenländerna flera operativa system med uppgifter om tredjelandsmedborgare. I databaserna lagras information, bland annat biometriska data, om miljontals individer från tredjeländer.

Minst 500 000 människor med inreseförbud i Schengen finns listade i systemet. Antalet växer hela tiden. Rättslösheten för de miljoner människor som registrerats i SIS är nästan total. Många av dessa vet inte om att de är registrerade och vet inte av vem eller varför.

Vänsterpartiet har redan sedan tillkomsten av informationssystemet ifrågasatt att SIS inte bara handlar om personer som begått eller är misstänkta för brott. SIS används för en omfattande registrering av så kallad förebyggande natur, det vill säga registrering av personer som inte är brottsmisstänkta.

En stor del av de miljontals personer som i dag finns registrerade i SIS är personer från länder utanför Schengenområdet som av olika skäl fått avslag på sina asylansökningar.

Prot. 2020/21:37
18 november

*Ändrade bestämmelser
om fotografier och
fingeravtryck i SIS II-
regelverket*

Betydelsen av en sådan registrering är att personerna i fråga kan avisas direkt vid Schengens yttre gräns. Antalet sådana avvísningar har också ökat markant. Möjligheten för en avvisad asylsökande att få rättelse måste dessutom anses som minimal, då hen efter avvisning inte har tillgång till den statsapparat som har till uppgift att rätta eventuella felaktigheter.

Detta innebär att personer med helt legitima asylskäl nekas prövning i enlighet med Genèvekonventionen. Asylansökningar ska alltid prövas i enlighet med tillämpliga konventioner oavsett tidigare beslut. En registrering i SIS ska inte innebära att den sökande frantas sin rätt till sådan prövning.

Regeringen föreslår i propositionen ändringar i lagen om Schengens informationssystem och utlänningslagen. Ändringarna gäller bland annat bestämmelsen i lagen om Schengens informationssystem om användning av fotografier och fingeravtryck för att fastställa någons identitet.

Vidare ska en utlänningskontroll vid en in- eller utresekontroll eller en inre utlänningskontroll vara skyldig att låta sig fotograferas och lämna fingeravtryck för att genom en sökning i SIS kunna identifieras om identiteten inte kan fastställas på annat sätt.

Fru talman! Att använda biometriska data som ensam identifikationsgrund innebär en alltför hög risk för felaktig identifiering eller icke-identifiering. Om bara en halv procent blir felidentifierade är detta alldeles för många med tanke på de miljoner människor som redan är registrerade i dessa databaser.

Den centrala lagringen av biometriska data ökar även risken för otillåten användning av dessa databaser, manipulering av biometriska data av kriminella organisationer och möjliga identitetsstöld. De skäl som vi tidigare anfört mot användning av biometriska data för identifiering kvarstår.

Regeringens förslag i den nu aktuella propositionen kommer ytterligare att försämrade möjligheterna för människor som är på flykt för att söka skydd i Sverige. Vidare kommer förslaget att leda till ytterligare press på de personer som befinner sig i Sverige och utsätts för inre utlänningskontroll. Vänsterpartiet kan därför inte stå bakom regeringens förslag i någon del.

Vänsterpartiet yrkar därför avslag på hela motionen. Vi går punkt för punkt igenom de tekniska svårigheter och integritetssvårigheter som förslaget innebär. Men jag tänker inte trötta ut kammaren med ännu fler detaljer om hur SIS fungerar och varför det inte är ett bra alternativ utan hänvisar till Vänsterpartiets motion i frågan.

Med det yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 4 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna i ärendet. Jag avser här att kortfattat redogöra för bakgrunden till och syftet med detta förslag om justeringar i lagen om Schengens informationssystem samt utlänningslagen.

Världen står inför stora utmaningar när det gäller människor på flykt. Inte sedan andra världskriget har så många människor tvingats fly från sitt land för att tillvaron raserats av krig eller förföljelse. Sverige har de senaste tio åren tagit ett stort ansvar för att lindra denna globala situation. Vi har

stått upp för asylrättens principer, och vi har med stark röst verkat för att hela EU-familjen ska ta ett gemensamt och solidariskt ansvar.

För att kunna ha en långsiktig acceptans för vår linje krävs dock att vi har ett ordnat mottagande och en tydlig kontroll på vilka personer som vistas i vårt land. Personer med flera identiteter, handel med falska pass och en exploaterad traffickingverksamhet – allt det och mycket mer förekommer i vårt land, men det kan vi aldrig acceptera.

Med dagens lagändringar ger vi Polismyndigheten bättre möjligheter att upptäcka om en person som har en SIS-registrering försöker resa in i eller vistas i Sverige under falsk identitet. Detta ska dock ske på ett rätts-säkert sätt, och vi anser att lagförslaget på ett bra sätt uppfyller kriterierna i denna del.

Förslagen innebär, som vi hört från tidigare talare, att en utlänning vid kontroll vid gräns eller inne i landet ska vara skyldig att låta sig fotograferas och lämna fingeravtryck för att kunna identifieras om identiteten inte kan fastställas på något annat sätt. En polisman, en särskilt förordnad passkontrollant eller en tjänsteman vid Tullverket, Kustbevakningen eller Migrationsverket får med denna förändring bättre möjligheter att kontrollera identitet.

Schengens informationssystem ger oss ett kraftfullt verktyg för att säkerställa vilka som söker tillträde till eller vistas i vårt land. Det finns i dag över 90 miljoner personer och objekt listade i systemet. Det är ett register som flitigt används av polis-, rätts- och migrationsväsen i övriga medlemsländer.

Fru talman! En fråga som varit viktig i remissrundan för lagförslaget är hur uppgifterna ska hanteras efter kontroll. Man skulle kunna spara dessa uppgifter, men vi menar att det inte harmoniserar med annan lagstiftning.

I stället vill vi införa en bestämmelse om att fotografiet och fingeravtrycket omedelbart ska förstöras när identiteten är klarlagd. Det innebär att fotografiet och fingeravtrycket som har tagits för kontrollen inte kan användas för andra ändamål.

Anf. 5 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! De fyra friheterna – den fria rörligheten för varor, tjänster, människor och kapital – är kärnan i det europeiska samarbetet och skapar stora ekonomiska, sociala och kulturella värden för Sverige och Europa.

En förutsättning för att den fria rörligheten för människor ska fungera väl är att det finns en tillfredsställande yttre gränskontroll och att det finns möjligheter att säkert identifiera tredjelandsmedborgare som reser in eller vistas i landet.

Det ärende vi debatterar i dag handlar om att personer från tredjeland i samband med in- eller utresa till Schengen liksom i samband med inre gränskontroller ska vara skyldiga att låta sig fotograferas och lämna fingeravtryck samt att polisen eller andra myndigheter ska kunna använda dessa uppgifter för att söka i Schengenländernas informationssystem.

De ändringar som föreslås i propositionen är en anpassning av svensk lagstiftning till EU:s nya polisförordning och gränsförordning och innebär en klar förbättring jämfört med dagens reglering.

Prot. 2020/21:37
18 november

*Ändrade bestämmelser
om fotografier och
fingeravtryck i SIS II-
regelverket*

I remissbehandlingen lämnas synpunkter på hur den information som samlas in kan hanteras efter att kontrollerna genomförts. Polismyndigheten är, som tidigare nämnts, kritisk till att uppgifterna ska förstöras efter genomförd kontroll, och Migrationsverket efterfrågar en mer djupgående analys av möjligheterna till sökning och lagring av biometri.

Vi har från Moderaternas sida stor förståelse för den kritiken men konstaterar samtidigt att det nu saknas beredningsunderlag för att utforma regleringen annorlunda just här och nu.

Vad gäller frågan om hantering av biometrisk information menar vi moderater att dagens regelverk är splittrat och förlegat. Vi konstaterar också att Polismyndigheten har hemställt hos regeringen om en allmän översyn av regelverket kring biometriska uppgifter.

Moderaternas uppfattning är att polisen behöver ges bättre förutsättningar att samla in, spara och använda biometriska uppgifter. Frågan om biometrisk information är emellertid komplex och bör behandlas mer samlat än vad detta ärende medger. Det handlar inte heller bara om frågan om lagring av information utan också om hur informationen ska kunna användas.

Från Moderaterna tar vi upp frågan om översyn av regelverket kring biometriska uppgifter i flera av våra parti- och kommittémotioner. Vi avser därför att komma tillbaka i samband med att dessa behandlas. Vi redogör för det i ett särskilt yttrande i betänkandet.

Anf. 6 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Som tidigare talare redogjort för gäller dagens debatt en proposition som ger våra myndigheter möjlighet att kontrollera en person vid gräns eller inne i Sverige. Detta ska ske genom att denna person vid en in- eller utresekontroll eller en inre utlänningskontroll ska vara skyldig att låta sig fotograferas och lämna fingeravtryck för att genom en sökning i Schengens informationssystem kunna identifieras om identiteten inte kan fastställas på något annat sätt.

Detta förslag till förändring läggs fram med anledning av ändringar i det EU-rättsliga regelverket för Schengens informationssystem, SIS.

Förändringen är bra, och vi kristdemokrater ställer oss bakom den eftersom den skapar möjlighet till att vi får ökad kontroll över vilka personer som vill komma in men också vilka personer som vistas här.

Dock ser vi behov av att ytterligare förändringar görs enligt de förslag som berörda myndigheter lyft fram i samband med remissförfarandet. Bland annat lyfter Migrationsverket och Polismyndigheten fram det faktum att förslaget innebär att de biometriska uppgifter som tas vid kontrollen ska förstöras direkt efter sökning. Båda dessa myndigheter förordar i stället att fotografier och fingeravtryck som tagits för en kontroll enligt SIS borde få lagras för att vid behov användas även vid ett senare tillfälle.

Man lyfter fram ett önskemål om att nödvändiga ändringar ska göras så att lagstiftningen tillåter att biometrisk information får lagras och användas vid sökningar även vid ett senare tillfälle.

Fru talman! Vi kristdemokrater tycker att Polismyndighetens och Migrationsverkets åsikter är relevanta och ser likt Moderaterna att vi som lagstiftande församling bör lyssna till och agera enligt deras remissyttrande.

Migrationsverket ser behov av en mer djupgående analys av möjligheten till sökning och lagring av biometri, och Polismyndigheten är kritisk till att uppgifterna i enlighet med förslaget ska förstöras efter genomförd kontroll.

Som sagts tidigare har Polismyndigheten tidigare hemställt hos regeringen om att en allmän översyn av regelverket kring biometriska uppgifter ska göras.

Vi anser att polisen och även Migrationsverket bör ges bättre förutsättningar för att samla in, spara och använda biometriska uppgifter. Frågan är dock komplex och bör som sagts tidigare hanteras mer samlat av riksdag och regering. Det handlar inte bara om lagring utan också om hur informationen kan användas.

Justitieutskottet och riksdagen kommer under riksmötet 2021/2022 att med en bredare analys behandla andra förslag som handlar om en översyn av regelverket. Vi kristdemokrater avser därför att återkomma till frågan i det sammanhanget. Mot den bakgrunden avstår vi från att reservera oss till förmån för motionen men lämnar ett särskilt yttrande för att belysa att frågan behöver hanteras snarast av regeringen och riksdagen framöver för att ge myndigheterna de verktyg som de ser behövs för sin verksamhet.

Anf. 7 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Liberalerna yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. Vi liberaler är starka anhängare av det europeiska samarbetet. Vi tycker att gränslösheten är viktig, att vi tillsammans gör det möjligt för människor att kunna resa fritt, företag att etablera sig och att vi skapar en dynamik i det vi kallar Europeiska unionen.

När vi plockar ned gränshinder och tar ned de barriärer som finns för att människor ska kunna resa fritt inom vår union är det viktigt att man har ett tydligt och starkt skydd för den yttre gränsen. Det finns all anledning att vi vet vilka människor som befinner sig inom EU.

Om man jämför med många andra länder har man samma system. Reser man till USA, till Storbritannien, eller testa att åka till Kina, så får ni se, vill de veta vem som kommer in i landet. Är det oklart vilken person som står vid gränsen, en människa som kan vara asylsökande, är det relevant, utan att göra någon asylprövning, att ta reda på vem personen är som står vid vår gräns.

Vi måste ändå ta till oss det faktum att det är ganska omfattande hot mot Europa just nu. Vi har haft ett antal rätt obehagliga terroråd. Vi vet att i den stora grupp av människor som flydde inte minst från kriget i Syrien fanns det många personer som hade helt andra avsikter än att leva enligt europeiska värderingar. De ville leva enligt några andra värderingar, och framför allt attackera den europeiska och den liberala livsstilen. Därför är det viktigt att vi ger denna möjlighet till ett förstärkt kontrollinstrument vid gränsen för att fastställa identitet.

Det är också rimligt att vi inte nu, i det här ärendet, slår fast att man ska få spara detta hur som helst. Jag håller med om det som Vänsterpartiet för fram: Dessa register finns till för att vi ska veta vilka vi inte vill ska komma in i vårt land. Personer som kan ha gjort andra saker på annat håll i Europa ska identifieras. Man ska inte kunna smita in bakvägen via Sverige, via Frankrike eller via Portugal i unionen och sedan ställa till med antingen grov brottslighet eller terroristdåd.

För att utveckla det europeiska samarbetet och slå vakt om öppenheten, fru talman, är det alltså viktigt att vi vet vilka personer som kommer till våra gränser. Det betyder inte att en person som kommer inte ska få söka asyl, men vi måste veta vem det är som kommer in i vårt land och i vår union. Det är helt avgörande för att kunna upprätthålla det som vi vill fortsätta att se som viktigt i Europa – öppenheten, tryggheten och den demokrati vi vill skydda.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 8 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU9

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande (prop. 2019/20:198)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 9 Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU3

Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda (prop. 2019/20:186)
föredrogs.

Anf. 8 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Regeringens satsning på att stärka svensk polis fortsätter med oförminskad styrka. Vi är mitt uppe i en historisk satsning på Polismyndigheten som handlar om många miljarder, vassare verktyg och inte minst fler polisanställda, med målet 10 000 fler fram till 2024. Det är en viktig målsättning. Som ordförande i justitieutskottet är jag väldigt glad över att veta att det finns en bred förankring bland partierna i riksdagen bakom målet. Nu har vi kommit halvvägs, med över 5 000 fler anställda i Polismyndigheten sedan december 2015.

I dag kommer vi att besluta om tre viktiga åtgärder för att förstärka skyddet av poliser och vissa andra anställda hos Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Vi inför en ny bestämmelse i polislagen som gör det möjligt för polisen att kroppsvisitera förhörspersoner i samband med förhör, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, för att söka efter vapen eller andra farliga föremål.

Vi ändrar lagen om kvalificerad skyddsidentitet så att även civilanställda inom Polismyndigheten ska kunna få beslut om en sådan identitet, detta

för att stärka polisens förmåga och förbättra säkerheten vid särskilt skyddsvärd verksamhet.

Vi ändrar också i patientsäkerhetslagen i syfte att förbättra personskyddsverksamheten. Ändringen innebär att Säkerhetspolisen ska kunna inhämta uppgifter om enskilda från hälso- och sjukvården för allt personskyddsarbete som Säkerhetspolisen har ansvar för.

Genom dessa åtgärderna tar vi ytterligare steg för att förbättra arbetsmiljön och medarbetarskyddet för polisanställda. Att skapa en trygg och säker arbetsmiljö för polisanställda är en viktig del i arbetet för att höja attraktiviteten för polisyrket och andra anställningar inom polisen.

Fru talman! Jag tror att vi i debatten från några av de efterföljande talarna kommer att få höra att precis alla andra förutom sossar och miljöpartister brinner för polisens arbetsmiljö och därför ger regeringen till känna att den ska ta fram ett underlag som belyser polisens utsatthet för brott och återkomma med förslag för att göra arbetsmiljön säkrare.

Läser man propositionen och betänkandet framgår det dock med all tydlighet att frågan om polisens arbetsmiljö redan tidigare har uppmärksamats och att Polismyndigheten arbetar aktivt med dessa frågor. Dessutom bereds Blåljusutredningens slutbetänkande med bland annat förslag om att ge en myndighet i uppdrag att ta fram ett underlag som allsidigt belyser polismäns utsatthet för brott i tjänsteutövningen. Det saknas därför enligt vår mening anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden. Det är bara att slå in redan öppna dörrar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 9 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Frau talman! I betänkandet vi debatterar nu behandlas regeringens proposition *Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda*. Ett enigt utskott föreslår att propositionen ska bifallas.

På flera punkter har dock regeringen inte tagit tillräcklig hänsyn till remissinstansernas synpunkter. Vi har därför en gemensam reservation med Kristdemokraterna där vi ställer oss bakom yrkande 1 och 2 i Kristdemokraternas följdmotion. Jag vill passa på att yrka bifall till reservation 2.

Så som den föreslagna regleringen är utformad medges visitation av förhörspersoner endast vid förhör som äger rum i Polismyndighetens eller Säkerhetspolisens lokaler. Det menar vi är en orimlig begränsning. Förhör kan även äga rum på andra platser, till exempel i en polisbil i anslutning till att ett brott har begåtts. Att möjligheten att kroppsvisitera förhörspersoner begränsas till myndigheternas egna lokaler kan innebära att en del av de risker som från början föranledde förslagen i propositionen kvarstår. Visitationsrätten bör därför utvidgas till att gälla fler platser.

Vi menar också att även andra myndigheter än Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska ha rätt att genomföra kroppsvisitationer av förhörspersoner. Det kan till exempel handla om andra brottsbekämpande myndigheter såsom Tullverket, Ekobrottsmyndigheten och Kustbevakningen. Det bör då också vara möjligt för annan än just en polisman att genomföra kroppsvisitationen.

Poliser i yttre tjänst verkar i en utsatt miljö. Det kan handla om utsatthet för våld i samband med ingripanden, men också om att poliser utsätts för olika former av hot och påtryckningar. Tidigt i lördags morse exploderade en handgranat i Uppsala i en trappuppgång där en polisman bor. Det är ett

Prot. 2020/21:37
18 november

*Ett förstärkt med-
arbetarskydd för
polisanställda*

exempel på hur den accelererande gängbrottsligheten skärper allvaret ytterligare. Det är därför angeläget att polisens utsatthet för brott i tjänsteutövningen belyses och att regeringen återkommer med förslag som kan göra arbetsmiljön för poliser i yttre tjänst säkrare.

Det är därför glädjande att en, möjligtvis lite brokig, utskottsmajoritet föreslår att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen om just detta. Att Moderaterna stöder en motion från Vänsterpartiet inom justitieområdet hör inte till vanligheterna, men i dag händer det.

Anf. 10 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! I dag debatteras propositionen *Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda*. Det finns en stor enighet i utskottet om att detta är viktiga frågor som bör belysas med en bred enighet, något som illustreras av att flera av de reservationer som inkommit handlar om att utöka vad regeringen nu föreslår.

Vi kan se i ett längre perspektiv. Vi kommer under nästa år att behandla många förslag för att förbättra situationen för Sveriges poliser. Det handlar om åtgärder som regeringen ännu inte har vidtagit.

Fru talman! Gängkriminaliteten utgör i dag ett hot både mot samhället och mot dem som har till uppgift att lagföra kriminella. Prio ett är att det måste bli fler poliser för att vi bättre ska kunna bekämpa denna typ av kriminalitet. Om vi ska lyckas med detta behöver uppvärderingen av polisyrket fortsätta, främst i form av högre löner, så att fler stannar i yrket, fler lockas tillbaka och fler väljer att studera till polis. Men polisyrket lider av mycket mer än en historiskt dålig löneutveckling. Det handlar inte minst om polisens trygghet.

Polisförbundet har gjort en undersökning som visar att hot och våld har blivit allt vanligare de senaste två åren. Våldet är mer utstuderat, och nästan var tionde polis uppger att deras yrke varit orsak till att närstående hotats. Det är i dag alltför enkelt att ta reda på information om poliser och deras familjemedlemmar.

Polisens trygghet behöver sättas minst lika högt på den politiska agendan som målet om att det ska bli fler poliser. Det är politikens skyldighet att värna om dem som vi förväntar oss ska stå längst fram och göra jobbet.

För att Polismyndigheten ska kunna fullfölja sitt uppdrag behöver poliser ges de verktyg som krävs. Staten ska se till att de som utför brott med omedelbar verkan tas bort från gatan. Det ska inte finnas en tillstymmelse till utrymme för kompromisser.

Regeringen har lagt fram propositionen *Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda*. I den föreslås vissa förbättringar, men det är långt ifrån tillräckligt.

Fru talman! Sverigedemokraterna har tidigare föreslagit förenklingar för poliser. Det handlar om att bära vapen utanför tjänsten, om nolltolerans mot förolämpningar mot poliser, om att det ska vara enklare att få skyddade uppgifter och om att vara anonym i utredningar och rapporter som rör organiserad kriminalitet.

Regeringen och dess företrädare i riksdagen har hittills inte sett behov av sådana åtgärder för polisens trygghet, men med tanke på den utveckling som vi ser i dag undrar jag om detta fortfarande är regeringens ståndpunkt.

Det saknas även påtaglig handlingskraft från regeringen när det gäller tidigare tillkännagivanden. Exempelvis måste frågan om utökad kränk-
ningsersättning leda till lagstiftning.

Fru talman! Vänsterpartiet har i samband med denna proposition lagt fram ett förslag gällande att polisers utsatthet för brott behöver ses över och att arbetsmiljön behöver förbättras. Med grund i Vänsterpartiets förslag riktar riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett underlag som allsidigt belyser polisers utsatthet för brott och därefter återkomma med förslag på åtgärder för att göra arbetsmiljön säkrare för poliser, främst i yttre tjänst.

Sverigedemokraterna stöder alltid bra förslag oavsett vilken partitillhörighet den som kommer med förslaget har. Jag hoppas att regeringen och övriga partier fortsättningsvis kommer att göra samma sak även gällande Sverigedemokraternas förslag.

Det parti som utesluter ett samarbete med ett enskilt parti gör inte bara avsteg från att få till ett välfungerande parlamentariskt arbete. Det partiet gör även avsteg från ett demokratiskt arbete. Partitillhörigheten är då viktigare än att få till en förändring till det bättre. Ytterst handlar detta om respekt för demokratin.

Kan vi gemensamt genomföra politiska förslag som är brett trygghets-
skapande måste detta gå före partipolitiskt inbyggd misstro. Vi Sverigedemokrater är beredda att jobba förutsättningslöst för att ge alla hårt arbetande poliser en tryggare vardag.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 11 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Sverige är på väg att tappa greppet om det eskalerande våldet, och för många av de kriminella har alla spärrar släppt.

Ständigt möts vi av dessa nyheter: beskjutning, bomber, stenkastning, spottloskor, hot och våld. Poliser och brandkårs- och ambulanspersonal får utstå oerhört många obegripliga påhopp.

KD menar att insatserna för att bekämpa våldet måste bli tuffare. Straffet för att inneha vapen och bomber måste bli betydligt hårdare. Den som befattar sig med sådant förtjänar inte att röra sig fritt i samhället. Hårdare straff bör gälla även den som kastar sten på polisbilar eller ambulanser.

Fru talman! Vi debatterar här och nu propositionen *Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda*. Polisen är en viktig resurs för att säkerställa och upprätthålla tryggheten i vårt samhälle. Det är därför viktigt att samhället tydligt markerar att hot och våld mot poliser inte är acceptabelt, att lagstiftningen tydligt ger rättigheter till polisen att upprätthålla sin och andras säkerhet, att de som utövar hot och våld mot poliser lagförs samt att åtgärder genomförs för att polisers arbetsmiljö ska bli säkrare.

Förslagen i propositionen går i rätt riktning. Det ska Socialdemokraterna och regeringen ha heder av. De har föreslagit tre åtgärder som bland annat ska förstärka skyddet för poliser och vissa andra anställda hos Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Men jag vill ändå lyfta ytterligare viktiga åtgärder kopplade till dagens proposition som behöver genomföras för att polismän ska känna sig säkrare under sitt arbete.

*Ett förstärkt med-
arbetarskydd för
polisanställda*

Fru talman! I propositionen föreslås bland annat att en polisman i samband med förhör ska få kroppsvisitera förhörspersonen om förhöret hålls i Polismyndighetens eller Säkerhetspolisens lokaler. Kristdemokraterna delar den uppfattningen men förvånas över att regeringen inte tagit in de remissvar som lämnats av flera myndigheter, som säger att lagen är otillräcklig. Det är inte bara Säkerhetspolisen och Polismyndigheten som genomför förhör, och de sker inte alltid i deras lokaler.

Tryggheten för anställda på myndigheter är av yttersta vikt, och hot och våld ökar. Ska ett fullgott medarbetarskydd finnas för alla anställda inom rättsvårdande myndigheter behöver visitationen utökas till betydligt fler myndigheter. Skatteverket, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten är några exempel.

Inte minst för att det myndighetsgemensamma arbetet mot brott, som regeringen anser är viktigt, ska fungera så smärtfritt som möjligt behöver det vara möjligt att kroppsvisitera personer även i andra myndigheters lokaler. Och det behöver kunna utföras av annan personal än en polisman.

Den föreslagna regleringen kan också hindra en polisman från att genomföra förhör i så nära anslutning till brottet som möjligt. Kan inte en visitation genomföras innan förhöret hålls i till exempel en polisbil kvarstår de risker som motiverar en lagändring från första början.

Vi delar också Polismyndighetens uppfattning att det är en märklig konstruktion att en person som dyker upp för ett förhör kan vägra visitation och därmed avvika från förhöret och räknas som utebliven. Förhörstiden och skyldigheten att stanna kvar bör räknas från det att en person inställer sig i byggnaden i vilken förhöret ska hållas. Det ska också gå att med tvång visitera en förhörsperson.

Kristdemokraterna föreslog riksdagsåret 2019/20 en ny lagstiftning, hindrande av rättvisa, som syftar till att komma åt den som saboterar polisutredningar på olika vis. Att inställa sig till förhör men vägra att visiteras bör kunna vara ytterligare något som skulle kunna falla inom ramen för en sådan lagstiftning.

Utifrån det som jag nu har redogjort för vill jag yrka bifall till reservation 3.

Fru talman! Vi delar majoritetens åsikt i utskottet och tillstyrker det tillkännagivande som anger att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att ta fram ett underlag som allsidigt belyser polisens utsatthet för brott och därefter återkomma med förslag för att göra arbetsmiljön säkrare för poliser i yttre tjänst.

Utifrån Kristdemokraternas motion och förslag, som jag tidigare redogjort för, vill jag som sagt yrka bifall till reservation 3, men jag vill också yrka bifall till tillkännagivandet från utskottet.

Anf. 12 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! I denna kammare diskuterar vi ofta vägen fram till målet, men det finns flera svar på hur vi ska stärka tryggheten i samhället. En väldigt viktig del är att se till att de som jobbar med detta dagligen har de förutsättningar som krävs. Det förslag som läggs fram går ut på att stärka tryggheten för poliser.

Fru talman! Hoten mot polisanställda har ökat de senaste åren. Enskilda polisens bostäder har angripits. Polishus har utsatts för sprängningar, och det har förekommit att förhörspersoner har burit vapen under förhör.

Polisens medarbetarskydd och arbetsmiljö är inte bara viktigt för poliserna som jobbar, det är viktigt för hela samhället. För att poliser ska våga utföra sitt arbete och för att kunna behålla de anställda behövs en starkare trygghet.

Fru talman! Vid förhör är ofta den som förhör ensam med förhörspersonen. Inför förhören är det av stor vikt att den som leder förhöret känner sig trygg i situationen för att förhöret ska kunna hållas på ett bra sätt. Att då inte ha möjlighet att göra en kroppsvisitering innan förhöret är en miss.

Hur kan en känna sig trygg med en ovisshet hängande i rummet om att den som förhörs i själva verket bär vapen? Hur ska vi kunna garantera att förhørsledaren inte undviker att ställa vissa frågor med anledning av att hen känner sig orolig eller rädd för de konsekvenser som det kan leda till?

Det är detta som vi i det här förslaget försöker rätta till genom att ge polisen möjlighet att kroppsvisitera innan förhören drar igång.

Fru talman! En annan punkt handlar om kvalificerad skyddsidentitet, vilket betyder att fiktiva personuppgifter förs in i statliga handlingar och register. Syftet med det är framför allt att polisen ska kunna bedriva dolt spaningsarbete. Detta har tidigare varit begränsat till just poliser, men det är viktigt att också verksamhetsspecialister som ekonomer och psykologer som används för att exempelvis bedöma transaktioner eller göra bedömningsamtal kan omfattas av den här lagen.

Fru talman! Detta förslag ger också Säkerhetspolisen möjlighet att ta del av information från hälso- och sjukvården som bedömer hot mot exempelvis utländska statschefer, regeringschefer och statsråd på besök i Sverige. Lagen är skriven så att detta kan ske redan i dag, dock inte för utländska skyddspersoner. Det rör sig om ensaka fall, och uppgifter kommer att skyddas av Säkerhetspolisens starka sekretess.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 13 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Vi debatterar i dag något som kan tyckas vara en detalj i förhörprocessen, nämligen rätten och möjligheten att kroppsvisitera. Vi vet dock alla här i kammaren att detta grundar sig i en konstitutionellt oerhört viktig fråga – polisens säkerhet. Det handlar om samhällets yttersta skydd mot kriminalitet som drabbar vårt samhälle och våra medborgare. Här får vi inte tveka.

Låt oss innan jag talar vidare om själva förslagen i detta betänkande backa tillbaka till de situationer som uppstår när brotten sker. Även då är det otroligt viktigt att vi gör allt för att polisens säkerhet står i fokus.

För en tid sedan debatterade och beslutade vi här i kammaren om ett antal åtgärder till skydd för blåljuspersonal. En del av dessa beslut ligger till grund för dagens betänkande. Vi behöver lagar som vi beslutade om då och som vi beslutar om i dag för att tydliggöra det allvar med vilket samhället ser på denna typ av brottslighet.

Fru talman! Man kan undra vad det är som gör att vissa människor ger sig på blåljuspersonal. Kanske är det ett tecken på bristande tillit till samhället när även den som rycker ut för att rädda en människas liv anses representera en centralmakt som man inte litat på. Kanske vissa kan känna att de har så lite att förlora att även det som vi andra ser som väsentligt grundläggande saknar värde för dem. Kanske dessa går så långt att de också är beredda att begå våld mot poliser även i en förhörssituation.

Kanske vissa inte förstår allvaret. Kanske vissa drivs av en lust att förstöra och skapa kaos.

Bit för bit täpper vi till hålen för dessa kriminella, och vi gör det för att skydda våra polismän som skyddar våra medborgare.

I andra länder har det gått mycket längre än i Sverige, inte minst inom Black lives matter-rörelsen. Det är vi medvetna om. Om grupper och människor känner sig så illa behandlade av polis och av samhället i stort måste vi möta det på flera sätt. Via lagstiftning är ett sätt. Ett samhälle som fungerar och skapar möjligheter för alla är en helt avgörande faktor.

Fru talman! Centerpartiet menar att om man ska kunna säkra tryggheten hos personer som ska förhöra och kroppsvisitera måste det gå att göra oavsett vilket brott förhörspersonen är misstänkt för. Finns det skäl och omständigheter i varje enskilt fall som talar för kroppsvisitation ska det ske.

Propositionen föreslår också att om förhörspersonen visar motstånd får visitationen genomföras med våld. Det är en genomgripande åtgärd som må vara ett av skälen till att möjligheten till beslut om utökad skyddsidetitet är nödvändig. Inte bara polismän medverkar vid förhören utan även andra personer och funktioner inom myndigheten. Dessa kan också behöva ett identitetsskydd.

Jag vill också säga några ord om tillkännagivandet som utskottet riktar till regeringen. Ja – en utredare tittar i dag på frågan om polisens utsatthet för brott och hur det kan påverka enskilda poliser. Men Centerpartiet menar, liksom en majoritet i utskottet, att det här behöver breddas. En utredning ska inte enbart ligga till grund för bedömning om rätt till kränkingsersättning utan även hur polisens yttre arbetsmiljö ska förbättras liksom kanske miljön i polisens vardag när de inte är i tjänst.

Fru talman! Det som hände i Uppsala i helgen får inte upprepas. En trolig hämndaktion, troligen av kriminella, ledde till en explosion i ett trapphus där en polis bor. Detta sätter enligt mig fingret på kärnan i tillkännagivandet. Vilka hot, våldsytringar och hämndaktioner löper våra poliser risk att utsättas för? Hur åtgärdar vi det tillsammans, snabbt och effektivt?

Som avrundning vill jag säga till er som lyssnar att vi inte kommer att tolerera att det här händer igen. Vi kommer inte att tolerera att poliser utsätts när de jobbar för vår säkerhet, vare sig i yttre tjänst, under förhör eller när de inte är i tjänst. Bit för bit kommer vi att täppa till dessa kryphål. I dag täpper vi till ett av dem.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 14 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Det är till stor glädje för mig att justitieutskottet engagerar sig i arbetsmiljöfrågor och stöder Vänsterpartiets förslag om att trygga arbetsmiljön för poliser.

Arbetsrätten och arbetsmiljön är oerhört viktiga frågor för Vänsterpartiet. Det får inte ske försämringar i anställningstryggheten. Det är där våra röda linjer går, och det vet regeringen.

Vi kommer inte att acceptera att ni kör över facken och försämrar arbetsrätten. Vi i Vänsterpartiet kommer att stå upp för Sveriges alla anställda på alla arbetsplatser, oavsett om du är polis eller undersköterska.

Fru talman! Polisen har ett ytterst påfrestande jobb, och det är väldigt viktigt att polisen får det skydd som behövs. Därför vill Vänsterpartiet och hela utskottet, utom regeringspartierna, se en utredning som belyser polisens utsatthet för brott i tjänsteutövningen och hur sådan brottslighet påverkar enskilda polisanställda.

Polisen utgör en viktig del i upprätthållandet av rättsstaten, och det har stor betydelse att myndigheten är en attraktiv arbetsplats som tar väl hand om sina anställda.

Tv-programmet *Veckans brott* tar i dag upp att situationen inte alls är bra hos polisen när det kommer till arbetsmiljön. Man tar upp att det finns massiva brister i hanteringen av sexbrott mot barn och att poliser saknar kunskap. Personalen går på knäna, och förundersökningar läggs ned för att det inte finns tillräckligt många bilder på utsatta barn.

Över tusen ärenden om sexualbrott mot barn ligger på hög hos polisen för att det saknas personal och arbetsmiljön är för dålig. Omkring 200 av fallen beskrivs som prioriterade, vilket betyder att den misstänkte gärningsmannen tros aktivt leta efter barn eller ha tillgång till egna barn.

Polisen behöver mer resurser, och det är tydligt. Här har regeringen misslyckats. Polisen måste också prioritera arbetsmiljön betydligt högre och se till att behålla erfaren personal som gör ett riktigt tungt arbete med att utreda barnpornografibrott. Här har polisen misslyckats.

Det behövs betydligt större it-kompetens hos polisen, it-hjälpmedel och vidareutbildning. Det är allt det som polisregionerna vittnar om saknas i dag. Därför läggs barnpornografibrotten på hög eller förundersökningar läggs ned. Jag har lyft upp frågan många gånger, och jag gör det igen, nämligen att arbetsmiljön och it-miljön är avgörande.

Polisen har ett ytterst svårt jobb. Det är komplext, svårt och utmanande. Många verkar tro att polisens arbete enbart handlar om att stoppa gängkriminalitet och skjutningar. När fokus läggs bara på våldsbrotten glöms andra brott bort.

Det finns ingen motsättning i att poliser i yttre tjänst löper stor risk att utsättas för hot och våld både under ingripanden och efter i hämnsyfte, och där behövs åtgärder. Men då får inte poliser som arbetar i inre tjänst med att upptäcka sexualbrottslingar på internet glömmas bort eller nedprioriteras. Det är tyvärr det jag ser i dag, och det måste få en ändring.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 15 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Betänkandet skulle ha haft benämningen *Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda* men med tillägget med mera. Vi behandlar ju två centrala men diametralt olika frågor.

Låt mig börja med polisens arbetsmiljö.

Vi i Liberalerna har genom vårt samarbete med regeringen sett till att det snart finns inte bara ett svenskt rekord i antalet polisanställda utan också ett svenskt rekord i antalet polisanställda per capita. Jag vill verkligen tacka de poliser som gör ett fantastiskt arbete, och jag välkomnar ytterligare 3 000 som just nu är i utbildningssystemet så att vi når den ökning av antalet poliser som är nödvändig. Det är också en avgörande fråga om arbetsmiljö.

När vi frågar poliser vad de vill ha vill de ha fler kollegor. Arbetsmiljön råkar vara den svenska verkligheten. När vi frågar poliser vad de förväntar

sig av sin arbetsmiljö lyfter de fram några saker. En är relevanta straff för grova livsstilskriminella. Människor som begår grova brott ska låsas in och inte kunna springa ut på gatan alldeles för fort. Rimliga straff för livsstilskriminella är en stark önskan.

Vidare vill de ha rimliga häktningsregler så att människor som döms inte kan gå ut på gatan och begå nya brott medan de står i kö för att gå i fängelse. Det är också en stark önskan från Sveriges poliser.

Poliser vill gärna att unga personer med problem möts av en mer relevant och ambitiös socialtjänst med tidigare och tydligare insatser så att ungarna inte ska förstöra sina egna och andras liv i rasande fart.

Polisen vill också att unga personer som driver runt utan framtidshopp men med till synes evig fritid hamnar i jobb. Polisen vill vidare ha breda satsningar på missbrukarvården så att man slipper att gång på gång möta personer med enorma missbruksproblem som inte låses in förrän i värsta fall när det blir fråga om tvångsbehandling, som är fullt tillåtet enligt lagen om vård av missbrukare.

Se bara på dessa rattfyllerister och drograttfyllerister som poliserna stoppar gång på gång. Vad händer? Inget straff. Det blir en månad eller kanske två månader och sedan är de ute igen – och snart kör de ihjäl en människa. Det är polisernas arbetsmiljö.

För att inte tala om den psykiska ohälsan. Poliserna får åka skytteltrafik till diverse broar och järnvägsspår där människor är beredda att ta livet av sig. Dessa personer körs till sjukhuset, och fem timmar senare får poliserna åka till samma ställe igen och rädda samma person från ett nytt försök att ända sitt liv. Detta är den arbetsmiljö som vi verkligen borde göra något åt.

Liberalerna bifaller att polisen inte bara ska få extensiva regler att visitera personer som är misstänkta för brott utan även förhörspersoner som hörs upplysningsvis om vad de vet om till exempel grov organiserad brottslighet. Det är ett viktigt steg för polisernas arbetsmiljö.

Den andra frågan som också handlar om att möta den verklighet som finns gäller att fler personer ska få skyddsidentitet än bara poliser. Det är viktigt. Om det är något som behövs är det okonventionella metoder för att knäcka den grova organiserade brottsligheten. Vi öppnar i det här betänkandet en möjlighet för fler personer att få jobba med skyddsidentitet, det vill säga uppträda med ett helt annat alias för att kunna ta sig in i de miljöer som är helt nödvändiga att ta sig in i för att knäcka den grova brottsligheten; en arbetsmiljö för polisen, en livsmiljö för alla människor i landet. Det är ett stort steg, och jag är mycket glad att ett enigt utskott och en enig riksdag ställer sig bakom detta. Det är ett av de största stegen vi har tagit på mycket länge för att minska brottsligheten och öka tryggheten.

Herr talman! Det sista vi går vidare med är att hälso- och sjukvårdspersonal ska ge information till Säkerhetspolisen. Det är inte självklart eftersom det kan innebära att färre personer söker sig till sjukvården för att få hjälp, men det är helt nödvändigt i fråga om människor med svåra vanföreställningar och andra som ägnar sig åt terrorism.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 10 Utvidgade möjligheter att förvandla obetalda böter till fängelse

Prot. 2020/21:37
18 november

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU6

Utvidgade möjligheter att förvandla obetalda böter till fängelse (prop. 2020/21:8)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 11 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2019

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU6

Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2019 (skr. 2019/20:130)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 12 Stärkt konsumentskydd på inlåningsmarknaden

*Stärkt konsument-
skydd på inlånings-
marknaden*

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU8

Stärkt konsumentskydd på inlåningsmarknaden (prop. 2019/20:195)
föredrogs.

Anf. 16 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Herr talman! Regeringen föreslår i en proposition att lagen om inlåningsverksamhet upphävs. Som en konsekvens av det ska inlåningsföretagen i stället ansöka om att få bedriva bank- eller finansieringsrörelse. I praktiken innebär detta ett förbud mot så kallad inlåningsverksamhet. Företag med inlåningsverksamhet utan insättningsgaranti erbjuder en högre ränta på insättningar på deras sparkonton relativt vad man får hos traditionella bank- eller kreditinstitut. I praktiken innebär det här alltså ett förbud för den typen av verksamhet.

Generellt kan man säga följande om förbud. Det är oftast det enklaste svaret på alla typer av problem. Men politiska problem är sällan enkla i verkligheten. De är komplicerade och mångfasetterade och kräver fördjupad analys. Om den analysen landar i att ett förbud är den bästa vägen framåt är det en sak. Men om analysen är bristfällig eller ofullständig kommer den att ha baserats på felaktiga premisser. Det är precis det vi kan se i regeringens proposition, där man har landat i ett oproportionerligt dramatiskt svar i form av ett svepande förbud.

Jag konstaterar att Sverigedemokraterna har en dokumenterad historik av att stå upp i Sveriges riksdag för ett starkt svenskt konsumentskydd.

Vi gjorde det i fråga om flytträtten, där vi var första parti ut att kritisera de skyhöga flyttavgifterna. Vi ser resultatet av det arbetet nu när landets bank- och försäkringssparare kommer att få sänkta och skäliga flyttavgifter.

I vår kommittémotion i finansutskottet har vi ett flertal förslag som på olika sätt skulle ytterligare stärka konsumentmakten på bank- och försäkringsmarknaden.

Utöver det driver mina kollegor i civilutskottet flera liknande förslag i samma riktning.

Med det sagt är vi inte bara skeptiska utan negativa till det förbud som regeringen föreslår i denna proposition, av flera olika anledningar.

För det första kommer valfriheten att minska för de sparare och konsumenter som önskar uppnå någon som helst avkastning på sina likvida medel, på sina besparingar. De alternativ som kommer att kvarstå efter regeringens förbud kommer att vara oreglerade lån mellan privatpersoner, nollränta på sparkonton eller spekulation på aktiemarknaden. Detta är en central frågeställning som regeringen glömt eller negligerat att analysera i sin konsekvensanalys. Tvärtemot regeringens ambition kommer förslaget att leda till ökat risktagande i människors privatekonomi eftersom vi kommer att se en omallokering av likvida medel till riskfyllda tillgångar.

Inlåningsverksamheten för de företag som inte omfattas av insättningsgarantin är en marknad som omsätter ungefär 1,5 miljarder kronor. I och med regeringens förbud måste dessa pengar placeras någon annanstans, och då är frågan vart de tar vägen. En del av pengarna kommer oavkortat att gå till spekulation på aktiemarknaden, så tvärtemot regeringens ambition kommer förslaget att leda till ökad risk i hushållens balansräkning. Förslaget är alltså direkt kontraproduktivt mot vad man säger sig vilja uppnå.

Om vi skickar tillbaka propositionen här i dag och regeringen får möjlighet att analysera detta igen tror jag att man kommer att landa i samma slutsats som Sverigedemokraterna, nämligen att detta är ett oproportionerligt ingrepp och ett oproportionerligt svar på den beskrivna problematiken.

För det andra kommer kostnaden för regeringens förbud att läggas på den enskilda konsumenten i form av uteblivna ränteintäkter och en försämrad mångfald av finansiella produkter.

För det tredje vet ingen på förhand vad som kommer att hända med inlåningsräntorna hos traditionella bank- och kreditinstitut. Som regeringen själv konstaterar försämras konkurrensen på inlåningsmarknaden som en konsekvens av regeringens förslag. Jag menar att konkurrensen inte bara försämras utan de facto elimineras av regeringen eftersom konkurrensen försvinner från de företag som har press uppåt på inlåningsräntorna. Med det försvinner också incitamenten för traditionella bank- och kreditinstitut att upprätthålla någon sorts avkastning på människors insatta medel.

Med det sagt välkomnar Sverigedemokraterna naturligtvis alla alternativ som har som ambition att öka genomlysningen och förstärka det svenska konsumentskyddet. Vi menar dock att regeringens förslag träffar helt fel. Av den anledningen har vi lagt fram två egna förslag som på ett mycket träffsäkrare sätt bemöter eventuella tveksamheter och även de synpunkter som förs fram av IMF.

Inlåningsföretagen har i dag ett ansvar att förse konsumenter med den information som krävs för att de ska kunna fatta välinformerade ekonomiska beslut. Upplysningsplikten vill vi förstärka. Det går att göra på många olika sätt, men vi tror att en avgörande del i detta är att se på inlåningskonton utan insättningsgaranti i termer av en investering snarare än

ett traditionellt sparande i och med den något förhöjda risken. För att tydliggöra dessa skillnader mellan kontotyperna för konsumenterna på ett pedagogiskt illustrativt sätt menar vi att ordet sparkonto bör vara exklusivt för konton med insättningsgaranti och att konton utan insättningsgaranti bör döpas om till riskkonton. Det är vårt ena förslag.

Det andra är att stärka upplysningsplikten och öka transparensen genom att reglera informationsgivningen till konsumenten. Det kan man göra på flera olika sätt. Det viktiga menar vi är att konsumenten förses med en standardskrivning som är enhetlig och tydlig och undanröjer vissa tveksamheter för att konsumenten ska kunna tillgodogöra sig informationen om att sparkonton har olika riskprofil. Vi har ett förslag i vår motion på en sådan standardskrivning, men det är naturligtvis upp till Finansinspektionen eller valfri myndighet som regeringen utser att formulera det på sitt sätt.

Herr talman! Det här är det jag menar är politikens uppgift i detta sammanhang – att förse konsumenten med förutsättningar att fatta välinformerade och rationella ekonomiska beslut. Men i nästa steg måste vi som politiker lita på att människor är kapabla att göra det.

Jag menar att Sverigedemokraternas motion på ett mycket träffsäkert sätt bemöter de tveksamheter som finns, samtidigt som vi värnar valfriheten och att människor ges möjligheten att ta makten över sitt öde i sin privatekonomi.

Jag yrkar bifall till Sverigedemokraternas reservation.

Anf. 17 BJÖRN WIECHEL (S):

Herr talman! Det betänkande som nu debatteras handlar om att stärka konsumentskyddet på inlåningsmarknaden. Syftet är att vanliga sparare ska ha tryggheten att slippa se sina besparingar plötsligt gå om intet.

De flesta av oss har en relation till en bank som handlar om att vi har ett konto hos banken, oftast ett sparkonto, där vår lön, pension eller andra inkomster hamnar. Från det kontot gör vi våra betalningar för hyra, mat och andra inköp.

Det man kanske inte tänker på är att det vi gör när vi har ett konto hos en bank är att vi lånar ut pengar till banken. Det är antagligen vanligare att ha koll på det omvända – att banken lånar ut pengar till oss, inte sällan för en bostad, som vi sedan betalar räntor för till banken. Men när vi sätter in summor på banken, till exempel på våra vanliga lönekonton, handlar det alltså om att vi lånar ut pengar till banken – för banken så kallad inlåning. För detta betalar banken ränta till den som sätter in pengar. Bankerna använder i sin tur pengarna de lånar till att göra affärer och placeringar som ska ge banken vinster.

Men ibland blir det inte som man tänkt sig. Banker kan hamna, och hamnar, i finansiella kriser eller konkurser. Plötsligt kan banken inte betala tillbaka pengarna som vi har lånat ut till den.

Av det skälet finns det något som heter insättningsgaranti. Insättningsgarantin innebär att de pengar vi sätter in på bankerna garanterat betalas tillbaka till oss. Det är staten som garanterar och står för den utbetalningen. Bankerna tar sitt ansvar genom att betala en avgift för det till staten, ungefär som en försäkring.

Utöver insättningsgarantin omfattas banker och andra kreditinstitut dessutom av höga krav på eget kapital, och de står under ständig tillsyn av

Finansinspektionen. Dessa trygghetsregler finns till för att skydda konsumenter och för att säkra vanliga människors besparingar.

Men, herr talman, dessa regler omfattar inte det som kallas inlåningsföretag. När en konsument lånar ut pengar till ett inlåningsföretag finns ingen insättningsgaranti.

Sverige har fått kritik från Internationella valutafonden för att frånvaron av insättningsgaranti i inlåningsföretag kan skada förtroendet för inlåningsmarknaden. De olika reglerna för banker respektive inlåningsföretag gör att konkurrensen inte heller sker på lika villkor. Kännedom om insättningsgarantin är en viktig konsumentfråga, men trots den stora betydelsen har människor inte alltid den kunskapen.

Förslaget är nu därför att vi inte ska ha inlåningsföretag på det sättet. Inlåningsföretagen får antingen avvecklas eller ansöka om att bli banker, som omfattas av dessa viktiga regler.

Detta är ytterst en fråga om ansvarstagande. När det blåser på finansmarknaderna är det alltid vanliga småsparare som drabbas, och notan landar till sist alltid i vårt, det gemensamma, knä. För att skapa sunda marknader och skydda konsumenter stagar vi nu upp i förväg och undviker på så sätt att behöva städa upp i efterhand.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 13 Förenta nationerna m.m.

Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU8
Förenta nationerna m.m.
föredrogs.

Anf. 18 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Vi lever i en minst sagt oförutsägbar värld, i tider när mycket ställs på ända. Vi befinner oss i en pandemi som tar liv, ödelägger ekonomier och samhällen och pressar utveckling tillbaka. Konflikter och andra globala utmaningar kräver ett gemensamt förhållningssätt.

Vi ska nu diskutera utrikesutskottets betänkande om Förenta nationerna, ett bemärkelseår som detta när FN firar 75 år. Det är inte precis någon ung bebis längre utan en erfaren organisation med en hel del skavanker, som vi nu tillsammans måste ta oss an och reformera.

Vi ser ett ökande ifrågasättande av de internationella systemen och de multilaterala lösningarna, något som underminerar möjligheterna till just gemensamt ansvarstagande. Denna känsla av gemensamt internationellt ansvarstagande är för oss moderater helt avgörande, inte minst i vår relation till FN.

Herr talman! FN har varit, är och kommer att vara ryggraden i de internationella systemen och centralt för en regelbaserad världsordning. Detta understryker FN:s viktiga roll i hanteringen av konflikter i världen. Men det finns en hel del att göra; det finns en del skavanker.

Tack så mycket för beredningen i utskottet och diskussionerna om FN:s framtid samt, inte minst, för talmannens seminarium om FN:s framtid som hölls parallellt med utskottets beredningsarbete! Jag inleder med att yrka bifall till Moderaternas reservation nummer 1.

Det vi gör hemmavid, vid köksborden och på vår egen gata, spelar roll i detta kritiska skede av pandemin. I det nära avgörs livsviktiga beslut, men det nära står sig inte självt. Det är därför vi i dag lyfter blicken och betonar vikten av att fortsätta driva reformer av multilaterala system och organisationer. Det spelar roll i globala kriser som pandemier. I dag är fokus på FN.

FN:s generalsekreterare António Guterres sa nyligen: This is our 1945. Och det är det ju verkligen. Vi upplever 2020 något som liknar det världen upplevde 1945.

Herr talman! Skiftet på presidentposten i USA med Biden och Harris lägger en god grund för reformer av de alldeles nödvändiga multilaterala systemen som FN, WTO och WHO, som Sverige, det lilla, starkt exportberoende landet långt uppe i norr, som kräver goda relationer med andra och som bygger trygghet och säkerhet tillsammans med andra, är så beroende av. Presidentskiftet ger nu återigen världens största ekonomi en pådrivande roll i den globala världsordningen, för att demokrati och frihet ska moderniseras, uppgraderas och bli mer relevant i den tid där vi befinner oss.

Den relevansen har vi försökt att ta oss an och ha som utgångspunkt i den moderata motionen. Det handlar om relevans här och nu och om att inte med gårdagens lösningar utan med gårdagens erfarenheter klara av framtidens utmaningar tillsammans internationellt.

Herr talman! Sverige ska även i dessa tider utgöra en stark kraft för multilateralism, stärkande av demokratier, ökad frihet och jämställdhet. Demokratien och dess drivkrafter utmanas i dag från flera håll. Tre decennier efter kommunismens sammanbrott i Europa ställs fortfarande frågor om demokratins betydelse och innebörd på sin spets. Geopolitiska spänningar möter oss i multidimensionella konflikter, och därför krävs lösningar från hela samhället, i samverkan med olika aktörer. Här kan FN göra mycket mer, med omkringliggande aktörer.

Den fria världens förmåga att agera gemensamt är avgörande i en tid av ökade stormaktskonflikter och ett förändrat geopolitiskt landskap, där Kina alltmer är en utmaning, USA hittills har dragit sig undan och auktoritära krafter fått allt större utrymme att utmana folkrätten. Nu ställs stora förhoppningar om att detta ska kunna ändras, men vi kan inte gå tillbaka. Biden är inte Trump. Biden är heller inte Obama. Tiderna har faktiskt också förändrats.

Men hoppet finns såklart. Vi ska inte blicka bakåt utan framåt. Här ska Sverige också ta på sig ledartröjan i internationella sammanhang; detta är en nödvändighet.

Sverige ska också vara en stark kraft i reformeringen av de olika FN-systemen och inom FN-systemen. Vi folkvalda här i riksdagen kan lägga stor kraft på och gemensamt verka för detta. Vi ska vara en nagel i ögat på och få bukt med ineffektivitet och korruption och i koalition med världens demokratier värna människorättsfrågor och rättsstatens principer.

När det internationella konfliktlandskapet ändrar karaktär ska Sverige visa, genom agerande och handling och med en tydlig framtidsagenda, att detta kräver reformer och att de system som legat fast under 75 års tid utvecklas. Då kan vi inte luta oss tillbaka utan måste vara just i framkant.

Sverige har en stark tradition av engagemang i FN-systemen. Genom åren har många svenskar deltagit i viktiga insatser för fred och säkerhet världen över, under FN-flagg eller i FN-basker. Sverige är också en stor bidragsgivare till FN-systemen och har en viktig roll att spela i värnandet av transparens, arbetet mot korruption och främjandet av reformer.

Säkerhetsrådets förmåga att nå konsensus kring flera av de svåra utmaningar som världen står inför i dag har visat sig helt otillräcklig. En grundläggande utmaning för reformarbetet i FN utgörs av de inbyggda låsningarna i säkerhetsrådet.

Vid sidan av den globala pandemin, som drabbar alla, lever också 1 ½ miljard människor med kraftig oro, i instabila eller konfliktdrabbade länder eller länder där kriminellt våld är mycket vanligt. Detta ställer helt nya krav på internationell krishantering, som är mer komplex och oförutsägbar.

Genom att gå i koalition med världens demokratier och värna mänskliga rättigheter och rättsstatens principer kan Sverige också sätta en tydligare press inte minst på länder som mottar svenskt bistånd att agera ansvarsfullt i FN-systemen. Detta gäller inte minst förhållandena i rådet för mänskliga rättigheter, där vi bör ställa krav på demokrati för medlemskap.

I de fall där Sverige bidrar med kärnstöd till FN-organ bör en tydlig reformagenda ingå. Sverige bör även vara pådrivande för ett ökat fokus på granskning och uppföljning av FN-organens verksamhet.

De globala målen ställer samtidigt tydliga krav på FN att driva ett eget reformarbete för att föregå med gott exempel. Det utgör en viktig signal om både trovärdighet och mobilisering. Kränkning av kvinnors rättigheter är ett av de största hindren för jämställdhet och demokratins och ekonomins utveckling i världen. FN-systemen måste stärka sin förmåga att identifiera och utveckla strategier för att möta nya transnationella hot som terrorism och organiserad brottslighet.

Demokratins sådan vi känner den är det som vi gillar som bäst. Den möjliggör allas lika och breda engagemang. Det säger vi om FN också: FN är det bästa vi känner till, men det är absolut inte perfekt.

FN kom till i en helt annan tid, ja, nästan en helt annan värld, men drivkraften var densamma som vi har här i Sveriges riksdag: Vi vill ha en bättre framtid. Det driver oss som parlamentariker och självklart också FN då, nu och i framtiden.

”Vi, de förenade nationernas folk ...” är som bekant inledningsorden i FN-stadgan. Och vi, de förtroendevalda, är valda att företräda folket. Vi behövs också för att utveckla, förbättra och stärka folkförankringen och framtidens FN. FN behöver oss folkvalda, och vi behöver FN, morgondagens FN.

Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! I år är det 75 år sedan FN bildades. Som vi har hört tidigare har detta uppmärksammats på många sätt. Skälet till att FN återupptogs i den form vi ser det i dag var naturligtvis erfarenheterna från andra

världskriget och segrarna i andra världskriget. Ofta är det ju segrarna som bygger sin historia.

Det var också en stor klokskap att man såg att vi alla genom att arbeta tillsammans och bygga ett system med gemensamma regler kan få möjlighet att verka i fred och frihet. Det var också därför som FN inte bara kom att bestå av generalförsamlingen och säkerhetsrådet utan också av andra strukturer för att säkra ekonomiska förutsättningar om det skulle krisa, till exempel Världsbanken. På det sättet skapade man ett regelverk som skulle vara öppet för alla och bygga på en gemensam värdering, som man skulle skriva under på om man blev medlem.

Eleanor Roosevelt spelade en betydelsefull roll för deklarationen om mänskliga rättigheter. Hon var en viktig kvinna i det arbetet. En viktig del av lärdomarna från kriget handlade just om övergrepp mot mänskliga rättigheter, övergrepp mot minoriteter, övergrepp mot dem som tänkte och trodde olika och utpekande av den andre som omänsklig. Att försöka bygga en gemensam grund även där var oerhört viktigt. Det var en lärdom från första och andra världskriget och från andra krig, tidigare och pågående.

I år är det 72 år sedan man enades om den deklarationen. När vi lyfter fram FN är det centralt att också lyfta fram de mänskliga rättigheterna.

I dag skulle vi önska att världen verkligen stod upp för alla de rättigheter som finns nedskrivna och att länderna stod upp för alla de åtaganden som de skrev under på när de blev medlemmar. Vi är ju ändå 193 medlemmar. Men likafullt kan vi se hur man trampar på mänskliga rättigheter, hur konflikter skapas och underbyggs och hur demokratin urholkas. De grundläggande regler som vi skulle vara eniga om är vi de facto inte eniga om.

Det multilaterala systemet är utsatt för betydande press från olika aktörer, där det ingår försök till omtolkning av vad de grundläggande principerna och deklarationerna egentligen står för. Vi måste vara en del av diskussionen, och vi måste bygga motståndskraft och utöva tryck för att det som nu pågår inte ska lyckas.

En viktig del i FN-systemet är också generalsekreterarens reformagenda med tre spår. Den är något som naturligtvis också vi stöder. Det är klart att FN, som har 75 år på nacken, också behöver reformeras. Det är viktigt att den reformeringen inte sker genom att man bara adderar nya organ eller uppdrag i systemet, utan man måste också reformera FN i sig.

Vi hoppas alla att säkerhetsrådet ska kunna få en återkomst och att man ska kunna återta den roll som det var tänkt att man skulle ha, men det kräver att alla är beredda att bjuda till. Så här långt ser vi inga tecken på att det skulle ske.

Naturligtvis är vi positiva, och det framgår av utskottets gemensamma ställningstagande att vi gärna ser att man utökar antalet medlemmar i säkerhetsrådet och att vi gärna ser representanter för den afrikanska kontinenten i säkerhetsrådet. Frågan om balansen mellan permanenta medlemmar och de medlemmar som väljs är intressant och viktig.

Frågan om val har också diskuterats i utskottet med anledning av några motioner. Det handlar om hur vi väljer till olika organ. Alla 193 medlemmar har en röst.

En av de senare skapelserna, nämligen rådet för mänskliga rättigheter, har varit ett råd med minst sagt otroliga utmaningar i en tid när man trampar på mänskliga rättigheter och när vi ser så många övergrepp begås av medlemmar i rådet. Det är minst sagt utmanande. Vi tittade med stort

Prot. 2020/21:37
18 november

Förenta nationerna
m.m.

intresse på hur valet i år inför nästa mandatperiod skulle utfalla. Det är förödande att se den förening som valts in med främst Kina och Ryssland men också Kuba som nya medlemmar. Man stärker inte mänskliga rättigheter, utan man stärker de röster som blockerar, inte vill ha en granskning av de mänskliga rättigheterna i de egna länderna och vill omdefiniera mänskliga rättigheter.

Därför är det viktigt att vi försöker stötta de andra som också valts in, typ Ukraina, Storbritannien och Frankrike. Det är viktiga röster som måste finnas med, och vi hoppas naturligtvis att USA under en ny ledning efter den 20 januari kommer att vara intresserat av att ingå för att vara en motvikt mot de auktoritära krafter som just nu utnyttjar det vakuum som har skapats. Vi ska inte bidra till att skapa vakuum, utan vi ska vara tydliga röster som granskar och hela tiden diskuterar.

I dag har vi också haft glädjen att ha haft besök av den som enligt alla bedömningar är den rättmätige företrädaren för det belarusiska folket. Svetlana Tichanovskaja är ju i Sverige och har varit i riksdagen i dag. Hon är ännu en representant för ett folk som inte får sina rättigheter tillgodosedda och inte får sin demokrati utan blockeras av en diktator.

Vi hör tyvärr flera sådana röster runt om i världen i dag, och därför är det vi lyfter i vår reservation viktigt: Sveriges röst för mänskliga rättigheter och frihet måste vara stark.

Jag vill med varm hand överlämna betänkandet och yrka bifall till reservation nummer 3 under punkt 1.

Anf. 20 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! FN bildades 1945 och firar 75-årsjubileum. Det är en sammanslutning av 193 medlemsnationer som bidrar till en regelbaserad världsordning för fred, säkerhet, hantering av konflikter och krishantering samt bejakar mänskliga rättigheter. FN är en mellanstatlig organisation bestående av självständiga stater och spelar stor roll för främjandet av fred och säkerhet.

Under senare år har dock FN alltmer försvagats då säkerhetsrådets fem permanenta länder inte når konsensus, använder sig av vetorätten och blockerar FN-gemensamma insatser för att främja fred, stabilitet och respekt för mänskliga rättigheter. Ryssland och Kina går ofta åt samma håll samtidigt som USA, Frankrike och Storbritannien håller samman. Egna geopolitiska och ekonomiska intressen går före insatser för fred, krishantering och lösning av väpnade konflikter.

Herr talman! Några av FN:s viktigare beslut under senare år är resolutionen 1325 och genomförandet av Agenda 2030.

FN är en unik och viktig organisation som samlar världens stater till att arbeta för fred och säkerhet på samma sätt. I år firar FN sitt 75-årsjubileum. Det är värt att uppmärksamma och fira, men det manar också till diskussion om organisationens arbete framåt.

Samtidigt som FN på många sätt bidrar till en fredligare, säkrare och rättvisare värld är det en organisation med stora problem. Sverige befinner sig som FN-medlem bredvid en rad länder, varav många har en syn på demokrati, internationell rätt, korruption och mänskliga rättigheter som skiljer sig markant från vår egen.

Herr talman! FN:s säkerhetsråd har dessutom alltför ofta brustit i handlingskraft när de allra viktigaste värdena stått på spel. Säkerhetsrådet förmodade inte att agera för att stoppa terrorgruppen Islamiska statens folkmord på de kristna minoriteterna syrianer och kaldéer samt på yazidier i Irak 2014.

Flera försök att i FN:s säkerhetsråd anta resolutioner mot regimer som begår brott mot mänskligheten har blockerats av Ryssland och Kina, trots att världssamfundet har en skyldighet att ingripa i och med principen *responsibility to protect*. FN är i alltför hög utsträckning handlingsförlamat på grund av vetoätten i säkerhetsrådet. Andra exempel är situationen i Libyen, Ukraina, Jemen och det pågående kriget mellan Armenien och Azerbajdzjan om regionen Nagorno-Karabach.

Trosfränder och bundsförvanter tillåts att aktivt förvärpa och förlänga väpnade konflikter runt om i världen där tusentals oskyldiga dödas och skadas och tvingar flera tusen invånare på flykt.

Herr talman! För att FN ska kunna visa handlingskraft behöver vetoätten i säkerhetsrådet begränsas, och Sverige behöver verka för detta. Det är även viktigt att FN höjer tempot när det gäller reformarbetet. Utan en förändring kommer tilltron till FN inte att kunna kvarstå. Krigsförbrytelser, folkrättsbrott, folkmord, etnisk rensning och brott mot mänskligheten måste kunna stoppas och förövare lagföras.

Herr talman! Generalförsamlingen och dess utskott måste också moderniseras och effektiviseras. Det finns tydliga brister i arbetet i FN:s råd för mänskliga rättigheter, främst på grund av att rådet består av medlemsländer som konsekvent själva bryter mot de mänskliga rättigheter rådet är utsett att försvara.

Sverige bör spela en aktiv roll i reformeringen av FN-systemet och verka för att särskilda kriterier ska införas för att ett land ska få en plats i MR-rådet.

Herr talman! Det har gått 20 år sedan FN:s säkerhetsråd antog resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Det var första gången medlemsstaterna agerade för att införa ett övergripande jämställdhetsperspektiv i FN:s fredsarbete.

I länder som genomgår eller genomgått krig och katastrofer är kvinnor särskilt utsatta. Sverige måste därför kräva att FN:s resolution 1325 med kraft aktualiseras för att se till att kvinnor får inflytande i fredsarbete och i det planeringsarbete som görs efter ett fredsavtal.

Kraftfulla åtgärder krävs också för att förhindra den stora omfattningen av sexuella övergrepp som pågår i olika konflikter runt om i världen och för att värna kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa.

EU kan göra mer, och här har Sverige ett viktigt ansvar för att verka för att resolutionen ska efterlevas. Det handlar bland annat om att resolutionen ska efterlevas i samtliga konflikter där unionen är involverad.

Det måste även råda nolltolerans mot sexuella övergrepp och andra brott bland FN-personal, såväl uniformerad som civil.

Herr talman! Pandemin har allvarligt försvårat ansträngningarna att nå Agenda 2030-målen. Coronapandemin har varit förödande för Europa och andra delar av världen både vad gäller hälsa och ekonomi. Världens låg- och medelinkomstländer riskerar dock att drabbas ännu hårdare. Här har FN givetvis ett stort ansvar att samordna insatser och lindra konsekvenserna av pandemin.

Redan före pandemin hade framstegen med att minska och utrota världens hunger och fattigdom stannat av. Det krävs nu krafttag om vi ska nå de globala målen för 2030. Det handlar om solidaritet, om medmänsklighet och om att stå upp för människovärdet.

Herr talman! Sverige är troget FN-ledda insatser och bistår militärt vid behov. Vi är dessutom en stor bidragsgivare. Sverige ska fortsätta att bidra till fredsbevarande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande insatser inom FN och verka för reformarbete inom organisationen.

Säkerhetsrådet har unika befogenheter och kan anta resolutioner som är folkrättsligt bindande för alla FN:s medlemsstater, såsom sanktioner och fredsinsatser.

Låsningar i FN:s säkerhetsråd samt att FN-organ leds eller representeras av stater som inte lever upp till krav på respekt för mänskliga rättigheter är inte acceptabelt. Därför anser Kristdemokraterna att Sverige bör verka för att vetorätten i säkerhetsrådet ska begränsas och för en reformering av FN:s råd för de mänskliga rättigheterna och att FN:s säkerhetsråd bör verka för att visseblåsare ska kunna agera utan hinder när de stöter på felaktigheter inom organisationen samt arbeta för att förbättra skyddet för FN:s experter och utsända.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till Kristdemokraternas reservation 4 samt den gemensamma reservationen 5, som Kristdemokraterna och Liberalerna är ense om.

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Tack, Robert Halef, för ett engagerat anförande för kvinnors rättigheter! Men, herr talman, jag hörde i detta engagemang ett uttalande som jag tänkte att jag måste ge Robert Halef möjlighet att justera, åtminstone för protokollet. Jag hörde nämligen att Robert Halef talade varmt för kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa, men jag hörde inte rättigheter.

Jag vill försäkra mig om att också Kristdemokraterna vill stå upp för just kvinnors rättigheter att bestämma själva, så att det inte bara handlar om den sexuella och reproduktiva hälsan utan faktiskt också om rättigheterna. Min fråga, herr talman, gäller ett klargörande.

Anf. 22 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Tack, Kerstin, för frågan!

Jag nämnde att det behövs ett övergripande jämställdhetsperspektiv, för vi ska se människor som jämlika i alla sammanhang, utan skillnad. För oss kristdemokrater är en av de viktigaste grundpelarna, som finns i vårt principprogram, att alla människors lika, unika och okränkbara värde ska värnas oavsett kön, sexuell tillhörighet, hudfärg, etnicitet, ålder och så vidare.

Det råder inga tvivel om att kvinnor ska ha lika rättigheter. Alla människor föds fria och är lika.

Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Ska jag tolka detta som att Kristdemokraterna också står bakom det som vi lyfter upp i alla sammanhang, nämligen SRHR, vilket innebär att det handlar om sexuell och reproduktiv hälsa *och rättigheter*. Det är detta som är den centrala frågan i diskussionen.

Vi ser i den globala diskussionen, herr talman, att det är många länder som tycker att hälsa går bra medan rättigheter för kvinnor att själva bestämma över sin kropp och rättigheten att kunna få en laglig och säker abort inte är något som man tycker hör hemma där. Därför förkortar man gärna till SRH. Min fråga om ett förtydligande gäller detta, för att säkerställa att Kristdemokraterna står bakom också rättigheterna och SRHR i dess helhet.

Anf. 24 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Tack, Kerstin! Jag instämmer helt i det du sa. Kvinnors rätt till sin egen kropp och kvinnors rätt till abort enligt svensk lag står vi bakom. Det finns inga skiljaktigheter i dessa frågor.

Som jag nämnde tidigare gör Kristdemokraterna inte skillnad på människovärde och rättigheter utifrån kön, utan vi är alla människor och har lika rättigheter. Det handlar om sexuell läggning, rätten till jämlika löner och alla möjliga rättigheter. Kristdemokraterna ser ingen skillnad där utan står bakom det precis som du. Vi hade ett seminarium via webben om detta häromdagen, där Kvinna till Kvinna och många andra organisationer deltog och där jag medverkade från Kristdemokraterna. De frågor som du nämnde lyfte jag upp varmt i diskussionen.

Anf. 25 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

I dag debatterar vi utrikesutskottets betänkande 8 om Förenta nationerna.

Herr talman! FN är inte en perfekt organisation utan har stora brister. Det behövs sannerligen reformer både när det gäller hur beslutsfattande går till och ökad effektivitet, minskad korruption, bättre representativitet och en anpassning efter hur världen har förändrats sedan FN bildades för 75 år sedan. Men det är lite som man brukar säga om demokratin, att det är världens sämsta statsskick – om man bortser från alla andra. FN har stora brister och behöver reformeras, men det är den bästa globala samarbetsorganisation vi har.

Förenta nationerna är ryggraden i det internationella systemet och är centralt för en regelbaserad världsordning. Det är en världsordning som är alltmer ifrågasatt och utmanad när antalet auktoritära regimer växer, när multilateralismen överges och när demokratin är på tillbakagång på allt fler håll i världen.

De globala utmaningarna blir alltmer uppenbara i skuggan av coronapandemin och inför det existentiella hot som klimatförändringarna innebär. Nu mer än någonsin behövs FN, och Sverige ska fortsätta med sitt historiskt starka engagemang för FN.

FN har också en avgörande roll för hantering av konflikter i världen och för att ge legitimitet åt internationella krishanteringsinsatser.

För att FN ska stärkas anser vi att ytterligare åtgärder behövs för ett reformerat säkerhetsråd som på ett mer effektivt och legitimt sätt kan uppfylla sin uppgift enligt FN:s stadga och att det är fortsatt angeläget att kringskära vetorätten och helt avskaffa den vid situationer av massövergrepp. Vi är också fortsatt positiva till ett utvidgat säkerhetsråd med ökad geografisk representation från i första hand Afrika.

När det gäller FN:s reformering i övrigt har FN:s generalsekreterare António Guterres lanserat en bred reformagenda med tre huvudspår: organisationsfrågor, fred och säkerhet samt utvecklingsfrågor och genomförandet av Agenda 2030. Vad gäller organisationsfrågor har generalsekreteraren bland annat aviserat att han vill göra FN mer effektivt, öka insynen, förenkla regler, förbättra skyddet för visselblåsare, förbättra kommunikationen med allmänheten och öka jämställdheten.

En rad olika rapporter har presenterats, bland annat om kvinnor inom FN-systemet.

Vi och regeringen stöder reformagendan, som syftar till att anpassa organisationen till nya globala utmaningar. Regeringen bör verka för att FN ska moderniseras och bli starkt och ändamålsenligt, bland annat för genomförandet av Agenda 2030.

Herr talman! I betänkandet uppmuntrar vi särskilt till reformer som syftar till att stärka kvinnors roll inom FN-systemet och välkomnar generalsekreterarens ambitioner på området. Det är viktigt att Sverige fortsätter att vara en kritisk vän till FN och en stark röst för ett mer effektivt och transparent FN.

När det gäller FN:s arbete med de mänskliga rättigheterna görs detta i en mängd olika forum. I betänkandet finns motioner gällande FN:s råd för mänskliga rättigheter, det så kallade MR-rådet. MR-rådet står inför en rad utmaningar, och stater som är medlemmar i MR-rådet uppvisar själva stora brister vad gäller de mänskliga rättigheterna.

Vi menar precis som tidigare att både Sverige och EU måste fortsätta att vara starka aktörer i MR-rådet i syfte att främja respekten för de mänskliga rättigheterna. Det är viktigt för MR-rådets trovärdighet att de länder som ingår i rådet respekterar de mänskliga rättigheterna.

Anf. 26 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Under den korta tid som jag har till mitt förfogande vill jag framför allt uppehålla mig vid frågan om Förenta nationernas så kallade MR-råd. Jag vill yrka bifall till reservation 5 som är en gemensam reservation från Liberalerna och Kristdemokraterna och rör just MR-rådet.

Sverige var mycket aktivt i att skapa detta människorättsråd i Förenta nationerna. Det skapades 2006. Tanken var att föra arbetet för mänskliga rättigheter framåt i världen. Men det har blivit precis tvärtom, och det kunde vi se redan från dag ett.

Förenta nationernas MR-råd är till brädden fyllt av diktaturregimer, av sadistregimer, människorättskränkare och skurkar. De har helt lamslagit arbetet. Det har gått så långt att de hyllar varandra. Detta är egentligen den enda institution i Förenta nationerna som verkligen på allvar ska granska människorättsbrott. Men det har blivit den institution som försvarar människorättsbrott. MR-rådet är en skam för världssamfundet. Det är en parodi på rättighetsarbete, och det är en lekstuga för diktaturer. Tyvärr har Sverige också ett ansvar i detta, eftersom vi var så pådrivande för att skapa detta råd.

Ett axplock av de länder som sitter i människorättsrådet i dag, länder som kommer att ta plats nästa år och länder som har suttit där de senaste två åren: Venezuela, Kina, Kuba, Ryssland, Pakistan, Uzbekistan, Bahrain, Irak, Saudiarabien, Nigeria, Kongo-Kinshasa, Afghanistan och Eritrea. Är det dessa länder, dessa stater och dessa regimer som vi tycker ska

ha ansvar för arbetet för mänskliga rättigheter i FN? Det är ju helt absurt. Det enda rimliga är att man lägger ned detta människorättsråd och skapar ett nytt organ där man sätter upp kriterier för vilka som ska vara med.

Länder som till exempel hänger oppositionella i lyftkranar bör rimligen inte ansvara för människorättsarbetet i världssamfundet. Länder som sätter elchocker under fötterna på oberoende journalister är väl inte heller riktigt lämpliga att granska människorättsövergrepp i världen.

Men inget av detta händer. Gång på gång flyttar skurkarna och sadisterna fram sina positioner inom världssamfundet. De har helt lamslagit arbetet för mänskliga rättigheter i FN.

Herr talman! För två veckor sedan skulle MR-rådet granska Belarus. Vi vet alla vad som har hänt i Belarus. Tiotusentals människor har fängslats, det har varit ett massivt övervåld från regimen och så vidare. Bland de länder som då tog till orda, hyllade regimen i Belarus och lovordade Belarus framsteg för mänskliga rättigheter var Syrien, Venezuela, Kambodja, Kina, Kuba, Egypten, Iran, Kuwait och Ryssland. De talade om att alla belarusier åtnjuter mänskliga rättigheter och att regimen har gjort stora framsteg och så vidare. Detta är en fars. Så här kan vi inte ha det.

Nu måste Sverige på allvar börja flytta fram sina positioner för att kräva en ordentlig förändring av Förenta nationernas människorättsarbete.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 14 Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform

Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU2

Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform
(prop. 2019/20:164)
föredrogs.

Anf. 27 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! I dag debatterar och fattar riksdagen beslut om den första delen av en större reform som ofta kallas God och nära vård.

Bakgrunden är att vi under lång tid konstaterat att primärvården utgör 17–18 procent av den totala hälso- och sjukvården. Samtidigt säger vi och vill vi att primärvården ska vara basen i hela vården. Det är svårt för primärvården att vara en stabil bas när det är för få distriktsläkare, för få distriktssköterskor och för få andra professioner som arbetar inom primärvården.

Jag är därför glad över att regeringen tog initiativ till den utredning som ligger till grund för den större reform som har påbörjats och som jag uppfattar att det finns en bred politisk enighet om.

För den som arbetat länge i primärvården känns det förmodligen lite tröstlöst. Utredningar, regerings- och riksdagsbeslut kommer och går utan att förutsättningarna för en fungerande primärvård förbättras. Denna gång måste vi se till att de goda intentionerna förverkligas. Det är nog nu eller aldrig.

Prot. 2020/21:37
18 november

*Förenta nationerna
m.m.*

*Inriktningen för en
nära och tillgänglig
vård – en primärvårds-
reform*

Låt mig först få berätta varför vi måste lyckas med förändringen och sedan vad som krävs för att det ska kunna förverkligas på bästa sätt.

Herr talman! Vi har en god vård i Sverige. Men vi har samtidigt bristande tillgänglighet och bristande samordning. Många patienter tvingas själva samordna och hålla ihop vården. Inte minst gäller detta patienter med kroniska sjukdomar och patienter med flera olika sjukdomar och besvär.

Den kommunala hälso- och sjukvården utgör cirka 30 procent av den totala hälso- och sjukvården men upplever ofta brister i samordningen med övrig hälso- och sjukvård. Sjukvårdens del i äldreomsorgen behöver stärkas.

Primärvårdens egna medarbetare är för få i dag och har därmed för många patienter att ta ansvar för. Det gör att alla patienter inte får en fast läkarkontakt med en namngiven läkare.

Den fasta vårdkontakt man behöver med exempelvis en arbetsterapeut eller med en äldresjuksköterska blir inte heller möjlig när patientunderlaget är för stort i förhållande till de medarbetare som finns.

Sjukhusvården å sin sida upplever svårigheter när primärvård och kommunal hälso- och sjukvård inte har förutsättningar att göra sin del.

Mitt i allt detta står patienten omgiven av en massa vård, men vård som alltför ofta inte är samordnad. Det är svårt att kunna bygga den relation som behövs för att vården ska fungera på bästa sätt. Det finns en patientsäkerhetsrisk när vården inte är samordnad, och det är riktigt allvarligt.

Vi behöver göra ett omtag och göra förändringar som möjliggör en god, nära och samordnad vård som stärker hälsan.

Men vad krävs då för att vi ska kunna förverkliga detta? Vi behöver tydliggöra primärvårdens uppdrag. Det gör vi i dag bland annat genom beslut om primärvårdens grunduppdrag. Jag är glad över att utskottet enades om att göra en ändring i regeringens förslag i denna del, så att primärvårdens grunduppdrag också innehåller hälsofrämjande, rehabilitering och uppsökande verksamhet. Det är en viktig förändring som utskottet är enigt om.

Det kräver vidare att resurser finns. Vi måste anslå resurser så att uppdraget kan förverkligas. Det krävs fler medarbetare om det ska kunna genomföras. Det krävs också ett tak för hur många patienter en läkare kan ha. Har man en avgränsad lista blir det möjligt för distriktsläkaren och distriktsköterskan att ge en samordnad och säker vård. Det motsatta gäller också. Har man alltför många patienter blir det ett omöjligt uppdrag, och patientsäkerheten riskeras.

Regeringens skriver i propositionen att de längre fram kommer att lägga fram förslag som kopplas till en fast läkarkontakt och möjligheten att ha en avgränsad lista och att också kunna sätta ett tak för hur många patienter man har. Eftersom vi ännu inte sett nästa proposition och inte vet vad den konkret innehåller föreslår vi kristdemokrater redan nu detta genom ett yrkande. Jag vill därför i sammanhanget yrka bifall till reservation 17 under punkt 12 om patientansvar per fast läkarkontakt.

I Kristdemokraternas motion med anledning av regeringens proposition lyfter vi fram flera frågor. Det handlar bland annat om det som händer under den pandemi som pågår och som är positivt. Det finns sådana delar.

När hälso- och sjukvårdens medarbetare i våras blixtnabbt ställde om för att klara pandemin valde man att ta bort en del administrativa rutiner, rutiner som kunde undvaras eftersom de inte var kopplade till patientsäkerhet. Många medarbetare inom vården har berättat om hur positivt detta var och är. Vi menar att det finns anledning att överväga vilka av dessa administrativa rutiner som behöver återföras och vilka vi kan avstå från permanent.

Om vi kan minska vårdpersonalens administrativa börda bör vi omedelbart göra det. Det får en effekt även för primärvården och för en god och säker vård. Därför har vi lämnat förslag om det. Ta till vara erfarenheterna från professionernas arbete under pandemin!

Avslutningsvis välkomnar Kristdemokraterna den första propositionen om en god, nära och samordnad vård. Vi lämnar samtidigt flera förslag som vi menar behövs för att detta ska kunna förverkligas.

Jag yrkar bifall till reservation 17 under punkt 12.

Anf. 28 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Runt omkring oss ökar nu smittspridningen av det virus vi har lärt känna som corona eller covid-19, och ansvaret att hålla avstånd och vidta alla åtgärder för att bidra till att smittan inte sprids ytterligare faller tungt på oss alla. När vi nu sitter här i kammaren nås vi av beskedet om 96 nya dödsfall; det är dagens rapportering. Detta ökar lavinartat, och det är mycket skrämmande.

Här i kammaren har vi dragit ned antalet personer till ett minimum. Vi gör också vårt bästa för att mesta möjliga arbete ska ske säkert, vilket ofta innebär att det sker digitalt.

Om vi nu ska hjälpa våra hjältar i sjukvården och undvika att smitta våra nära och kära samt dem av våra nära som har sämre förutsättningar att klara smittan – och ytterst rädda liv – måste vi alla ta ansvar och förstå att det är allvar. Livet måste just nu levas på helt andra premisser än tidigare – bara så kan vi se framåt och glädjas åt det som kommer efter detta, för det finns förstås ett slut. Men innan dess måste vi hjälpas åt och fatta att det här gäller oss alla, inte bara några eller vissa.

Vid sidan av covidvården behöver den övriga vården fungera. För ett land som Sverige, med obalans i systemet på det sätt som kollegan Acko Ankarberg Johansson beskrivit, blir det svårare att hantera den vårdskuld som då upparbetas, det vill säga de vårdköer som byggs på. Därför är det viktigt, herr talman, att arbetet med att utveckla vår primärvård fortgår. Om detta handlar dagens debatt.

Låt oss först slå fast att regeringens proposition är ett steg i rätt riktning och innehåller delar som vi moderater länge krävt. Den innehåller en tydligare definition av primärvårdens uppgifter och grunduppdrag. Det finns delar vi saknar, och vi ser fram emot att detta ska byggas ut. Man kan säga att den är ofullständig, men fortsättningen är förhoppningsvis någonting vi kan fortsätta att vara överens om på det sätt som vi är i denna proposition.

Herr talman! För de allra mest sköra och sjuka och för de allra mest sjuka äldre patienterna krävs störst förändringar. Deras behov av kontinuitet behöver slås fast, liksom deras behov av nära vård.

Ett samlat och samordnat omhändertagande av de mest sköra och sjuka är en av de allra största möjligheterna att höja kvaliteten och effektiviteten när det gäller patienternas vård och omsorg. För detta behövs bland annat

en mer utbyggd nära vård, såsom primärvård, mer av flexibel och mobil hemsjukvård och mer av snabbt tillgänglig digital nära vård.

Herr talman! Ett stort och alldeles för vanligt problem i dag är att många sjuka – ofta äldre, multisjuka och kroniskt sjuka – tvingas att åka till sjukhusens akutmottagningar för saker som hade kunnat åtgärdas nära, i deras hem eller inom delar av primärvården. Att vara hänvisad till sjukhusens akutmottagningar skapar stress, väntan och oro för dessa sköra och sjuka människor. I många andra länder ser det inte alls ut på det här viset – varför ska det då göra det här?

Herr talman! På några punkter anser vi moderater att reformen är ofärdig. Liksom många remissinstanser anser vi att regeringen behöver bredda definitionen av primärvård. Vi föreslår också att ett system med vårdteam införs, i första hand till äldre, multisjuka och personer med kroniska sjukdomar. Den fasta läkaren ska ansvara för sina listade patienter och samordna den vård och omsorg som krävs med multiprofessionella vårdteam. Att patienter känner sin läkare skapar tryggare patienter och ger en tryggare vård.

Därtill måste det arbetas för att fortbildningen för vårdens och omsorgens medarbetare i hälsofrämjande insatser ska göras obligatorisk. Svensk sjukvård måste ha ett starkare fokus på förebyggande hälsoarbete, och då måste dess medarbetare ha denna kompetens.

Vår följdmotion rymmer fler förslag, och vi står förstärkt bakom alla dessa liksom samtliga våra reservationer. För tids vinnande yrkar jag dock bifall endast till reservation 1.

Herr talman! Sverige är ett land där invånarna har vant sig vid sjukvårdsskøer; det är nästan något självklart. Att då tänka sig att det finns länder som inte har sjukvårdsskøer är för en svensk något främmande. Men att äntligen arbeta med att få en bättre balans i ett system som är ett av världens mest sjukhustunga är helt avgörande för att kunna få en bättre tillgänglighet och en bättre kontinuitet. Därför välkomnar vi moderater denna proposition. Den är ett steg åt rätt håll, men det behöver göras mycket mer.

Anf. 29 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Det är ett välkänt faktum att svensk hälso- och sjukvård uppvisar goda medicinska resultat. Detta är mycket positivt, och det behöver naturligtvis värnas även framöver. Samtidigt visar jämförelser att dagens hälso- och sjukvårdssystem i vissa delar inte motsvarar befolkningens förväntningar, trots de goda medicinska resultaten. Framför allt handlar det om vårdens bristande tillgänglighet och kontinuitet. Antalet patienter som väntat betydligt längre än vårdgarantins tidsgräns har ökat ända sedan 2014.

Detta är något som vi ser mycket allvarligt på och som vi har påtalat i många sammanhang under lång tid. Här kommer det naturligtvis att behövas mer resurser, men det kommer också att krävas större förändringar i hur man organiserar svensk hälso- och sjukvård framöver.

Herr talman! Primärvården har en central roll i hälso- och sjukvårdssystemet, för det är dit patienterna i första hand vänder sig för att få bedömning, behandling eller i vissa fall remisser till specialistsjukvården. Därför är primärvården navet i framtidens hälso- och sjukvård. Man ska dock komma ihåg att tillgängligheten till primärvården påverkar patienter-

nas upplevelse av vården. Därför är god tillgänglighet till primärvården en prioriterad fråga för oss.

Herr talman! Det är viktigt att styrningen av primärvården utgår från patienternas bästa; bara så kan vi få en primärvård värd namnet. Därför måste vi skapa ersättningssystem och stimulera kvalitetsutveckling och nytänkande genom hela vårdkedjan. Dessa kvalitetsresultat måste mätas och redovisas öppet. Det kan till exempel gälla patientupplevd nöjdhet för respektive klinik på vårdcentraler.

Här kan vi faktiskt se England som ett föregångsland. Jag har besökt England och tittat på hur det fungerar där. Där har man stärkt kvalitetsjämförelserna bland annat genom att kvalitet definieras genom tre olika infallsvinklar: effektivitet, säkerhet och patienterfarenhet. Man undersöker alltså medicinskt utfall, hur säker vården är och patienternas åsikt. Fördelen med detta är att det är enkelt, lättöverskådligt och mätbart på alla tre nivåerna.

Det intressanta är att man i England har gått ett steg vidare. Där menar man att det inte räcker med att publicera information på enhetsnivå. Sjukhus och vårdcentraler har flera läkare och ibland flera vårdlag, varav inte alla nödvändigtvis levererar lika hög kvalitet. I den bemärkelsen har England varit en pionjär, och jag är övertygad om att vi i Sverige bör gå åt samma håll.

Här hävdar kanske någon att det är svårt att skapa tillförlitliga kvalitetsmått, eftersom läkare har olika vårdtyngd vilket skulle göra jämförelsen orättvis. Men så har det faktiskt inte blivit i en engelsk kontext, där kvalitetsmåten varit tillräckliga och riskjusterade enligt forskning och uppföljning.

Vi anser att patienten har rätt att få information om hur yrkespersoner i verksamheten och inom vården presterar. I grund och botten handlar det om professionalism och tilliten till sjukvården. Därför, herr talman, anser vi att man bör förstärka och utveckla kvalitetsresultaten i primärvården.

En fast läkarkontakt är också viktigt för patienterna. Men för att möjliggöra god och patientsäker vård måste uppdragen med fast läkarkontakt inom primärvården kunna avgränsas. En rimlig begränsning av antalet patienter per fast läkarkontakt kan ge bättre förutsättningar för den enskilda läkaren att vara mer tillgänglig för sina patienter och i förlängningen erbjuda god och säker vård.

Det ger även läkaren möjlighet att ha kontroll över sin arbetssituation. En bra arbetsmiljö för medarbetare i primärvården är en grundläggande förutsättning för att primärvården ska ses som en attraktiv arbetsplats och att man därför vill jobba där. Bara så kan vi få en säkrare kompetensförsörjning framöver inom primärvården.

Herr talman! Hälso- och sjukvårdens framtida utmaningar går inte att lösa enbart genom att tillföra mer resurser. I stället krävs en bred och långsiktig satsning i hela samhället på hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. Här har primärvården en viktig uppgift.

Det finns mycket att tjäna på att satsa mer på hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. Ju fler som kan leva med god hälsa, fria från sjukdomar, desto bättre både för oss som individer och för samhället som helhet. I dag är, som ni vet, förutsättningarna för en god hälsa inte jämnt fördelade inom befolkningen. Men med sitt stora kunnande och sina stora ytor mot samhället kan hälso- och sjukvården, och då i synnerhet primär-

Prot. 2020/21:37
18 november

*Inriktningen för en
nära och tillgänglig
vård – en primärvårds-
reform*

vården, påverka andra att verka i mer hälsofrämjande riktning och bidra till att skillnaderna i hälsa minskar. Det är faktiskt det enda alternativet för att komma framåt. Vi kommer inte att klara utmaningarna inom hälso- och sjukvården om vi inte börjar arbeta mer med hälsofrämjande insatser, och primärvården kommer att vara motorn i detta viktiga arbete framöver.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation 4.

Anf. 30 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman, ni som tittar på detta, vårdarbetare som just nu arbetar och sliter väldigt med covid-19, alla vi andra som måste följa rekommendationerna stenhårt! Det kanske är lite trist att sätta livet på paus, men lyckas vi göra det nu blir det en ljusare sommar – jag lovar.

Herr talman! Primärvården, den ni vet där du ringer upp din vårdcentral och kan få en akuttid ganska direkt eller kan ringa upp ett digitalt samtal med din vårdcentral, det som ska fungera, eller när du har en fast läkar-kontakt och inte hyrläkare som byts ut varje gång.

Vi pratar alltid om hur organisationen ser ut när det gäller hälso- och sjukvård. Det är ju faktiskt regionerna som är ansvariga för vården mer än vad Stefan Löfven och staten är. Det kanske är bra att säga det, för ibland kan det nämligen låta, bland annat från mina kollegor i socialutskottet, som att det är staten som styr och ställer. I själva verket styr Kristdemokraterna och Moderaterna i 13 av 21 regioner, exempelvis i region Västra Götaland, Region Skåne och Region Stockholm.

Herr talman! Sedan jag kom in i riksdagen 2014 har jag försökt lyfta fram två frågor som jag anser vara oerhört viktiga. Det handlar dels om den jämlika eller ojämlika vården, dels om de uteblivna satsningarna. Det är för lite satsningar på personalen resursmässigt.

Hälsoklyftorna är ett stort misslyckande för hela politikområdet, kan man säga. Exempelvis lever de män som tillhör de 10 procent i samhället som har de högsta inkomsterna i genomsnitt nio år längre än de män som har de 10 procent lägsta inkomsterna. För kvinnor är skillnaden sju år. Din ekonomiska situation spelar roll, och klass är en hälsomarkör. Vi har även personer med psykisk ohälsa, som har betydligt kortare livslängd än vi andra.

Vänstern, Moderaterna och Kristdemokraterna, som är en ganska ny kombination i vissa lägen, har i tre olika motioner yrkat på att förebyggande arbete och rehabilitering ska ingå i primärvårdens grunduppdrag. Detta är mycket viktigt. Vi skrev ihop oss och fick utskottet med oss. Det betyder mycket, tycker jag, att just det förebyggande arbetet och rehab ska vara en del av primärvården. Det är ganska stort, vill jag påstå. Tack Moderaterna, tack Kristdemokraterna!

Herr talman! Vänsterns intention är förstås att primärvården ska nå ut i områden med sämre hälsa med riktade insatser. Har marknadens inflytande på primärvården minskat hälsoklyftorna? Har den fria etableringsrätten, lagen om valfrihet, gynnat dem med sämst hälsa? Det kan man fundera över.

Det fria vårdvalet gynnar inte de multisjuka, och vi behöver inte en mer privatiserad vård. Vi behöver en vård som håller ihop och är jämlik, och då måste marknadskrafterna regleras på ett annat sätt än nu.

Herr talman! Stora reformer som påverkar ett lands infrastruktur för hälso- och sjukvården måste utvärderas för att man ska kunna se konsekvenser. Jag har inte sett någon utvärdering av lagen om valfrihet, och jag tror inte att någon här har gjort det.

Problemet är att vi har en typ av vilda västern just nu inom svensk sjukvård när det gäller just privata aktörer, och det är specifikt inom primärvården. Vi har fri etableringsrätt för vårdföretag, en uppseglande marknad för privata sjukförsäkringar och nätläkare som tränger sig fram genom en helt oreglerad vårdmarknad, och politikerna förhåller sig relativt passiva.

Lagen om valfrihet innebär att privata vårdaktörer själva får bestämma var de ska öppna sin verksamhet. Vi tycker inte att detta ska vara obligatoriskt, som det är just nu inom primärvården. Vi vill i stället ersätta den här lagen med ett väl strukturerat och koordinerat omhändertagande, där patienternas behov av vård står i centrum och där valfriheten mer handlar om patienternas valfrihet, inte företagets.

Vi vill därför, herr talman, att regeringen återkommer med ett förslag som innebär att lagen om valfrihet inte längre ska vara obligatorisk inom primärvården – reservation 16.

Herr talman! Välfärden lider i dag av personalbrist som beräknas öka när det gäller specifikt äldre personer, som ökar i antal. Det hänger liksom ihop.

Centralt för att klara av vårdens arbetskraftsbrist är att ge de anställda bra arbetsvillkor och inflytande över sitt arbete. Applåder räcker ju inte så långt för att få personalen att stanna kvar.

Det behövs också en ökad statlig styrning av resurs- och kompetensutvecklingen och förutsättningar för att få den erfarna personalen att stanna och göra ett bra jobb, det jobb som de har utbildat sig för. Det krävs riktade insatser för att förbättra personalens villkor inom hälso- och sjukvården. Det behövs ett starkt stöd för sjukvård i de glest befolkade regionerna och ett aktivt uppsökande arbete i områden där man ska kunna erbjuda exempelvis hälsoundersökningar till människor som annars inte nås av hälso- och sjukvården.

Sjukhusen är i dag väldigt belastade. I den region som jag bor i, Stockholm, har det varit en ren åderlåtning av den offentligt drivna vården som drabbat de stora sjukhusen. En reform om förstärkt primärvård behövs och kommer förhoppningsvis att leda till att det skapas luft i systemen. Men en reformering av primärvården får inte leda till en nedmontering av övrig sjukvård eller till att den pågående nedprioriteringen av antalet vårdplatser och intensivvårdsplatser får fortsätta.

När det gäller den nära vården anser vi att det är så viktigt att den organiseras på ett sätt som inte innebär att anhöriga i större utsträckning än vad som sker i dag blir vårdare och täcker upp när sjukvården brister. Det finns redan i dag en överlastning på anhöriga. Vänsterpartiet är mycket tveksamt till att fler sjuka patienter ska vårdas hemma. Om det är tanken måste den kommunala sjukvården förstärkas, både med resurser och med kompetens. Allt annat är att lägga ansvaret på anhöriga.

Fast läkarkontakt tycker vi är en väldigt viktig fråga, men det kan också handla om en fast psykologkontakt eller en fast kontakt med en sjuksköterska.

Det måste finnas en nationell struktur för vilka specialiteter en vårdcentral ska ha. Det ska inte vara helt lika överallt, utan det måste finnas utrymme för lokal anpassning. Men vi vill se till att det finns en likvärdig – jämlik – vård i hela landet. Därför vill vi att regeringen ger lämplig myndighet i uppdrag att kartlägga var behoven av primärvårdsenheter och vårdcentraler är som störst och ta fram kriterier för det.

Vi behöver jämlikhet i landet och jämlikhet för individer. Vi behöver eliminera hälsoklyftorna, minska marknadens inflytande över vården och ta bort gräddfilerna inom vården – sjukast först!

Anf. 31 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Karin Rågsjö, för ditt tack! Låt mig få återgälda det.

När man ser att man har liknande förslag är det i ett utskott klokt att jämkä samman så att de kan bli verklighet. Det är en klok arbetsmetod. Vart och ett av partierna arbetar fram sina förslag. Om de sammanfaller med något annat kan man hitta samsyn.

Det är i denna mening som jag vill höra vidare med Karin Rågsjö. Jag noterar att ledamoten, precis som vi kristdemokrater, tycker att staten behöver ta ett fastare grepp om hälso- och sjukvården. Jag har glatt mig över och noterat att det i budgetpropositionen finns ett yrkande – ett tillkännagivande från utskottet från 2017 – om att staten ska se över ansvarsfördelningen inom hälso- och sjukvården. Regeringen konstaterar där att detta ännu inte är tillgodosett. Jag hoppas att regeringen framöver återkommer på något sätt.

Jag vill därför fråga Karin Rågsjö: Är det ledamotens uppfattning att vi behöver se över vem som styr över hälso- och sjukvården, eller ska vi behålla det exakt som det ser ut i dag?

Anf. 32 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Jag tror att vi måste göra det. Vi har i och med covid-19 fått ett väldigt snabbt uppvaknande vad gäller hur det ser ut. Vänsterpartiet vill absolut ha en krishantering. När det gäller kriser ska staten ha ett fast ansvar. Det måste finnas en nationell krishantering vid nationella kriser som handlar om just pandemier.

Jag tror också att vi måste titta över strukturen. Vänsterpartiet hade velat ha sex stora regioner. Det vore ett sätt för att se till att det blir ett lite bättre flyt i det hela. Vi kommer att titta på frågan.

Vänsterpartiet tycker inte att det är funktionellt så som det är nu. Det handlar om riktlinjer som inte följs. Det handlar om väldigt mycket inom vården. Vi kan inte ha 21 olika delar i Sverige som gör helt olika saker. Jag tror att det kommer att sluta i en katastrof.

Vi kommer som sagt att se över frågan, som vi tycker är väldigt viktig. Det handlar om hur det hela ska styras. Frågan är inte lätt.

Anf. 33 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Karin Rågsjö, för beskedet!

Alltför ofta får jag när man diskuterar organisation höra från vissa partier att det är något som vi inte kan hålla på med för omorganisationer är jobbigt. Jag tror att det är fel ansats. Vi behöver se de problem som ändå finns i dag.

Under förmiddagen mötte jag patientföreträdare som återigen berättade om att det känns som att den vård och behandling man får beror på vilket postnummer man har. Regionerna utgår inte alltid från medicinska bedömningar eller riktlinjer, utan det beror på regionens ekonomi. Detta känns inte tillfredsställande då vi ju har en sammanhållen hälso- och sjukvårdslag.

Det känns dock lovande att vi kan nalkas frågan gemensamt och vara överens om att nuvarande organisation inte fungerar. Vi är kanske inte säkra på vad målet är eller exakt hur det nya ska se ut, men vi får vara beredda på att göra förändringar så att det blir bättre än vad det är i dag. Staten behöver också ta ett tydligare grepp så att vården blir jämlik.

Jag tackar som sagt för beskedet. Det innebär att vi har något att arbeta vidare med i utskottet framöver.

Anf. 34 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Ja, vi kommer att titta över frågan. Den känns oerhört viktig och akut.

Men som ledamoten vet behövs en intern diskussion i varje parti, även för dem som exempelvis sitter i SKR och kanske har en annan uppfattning i frågan. Nu tog jag upp en het potatis.

Vänsterpartiet kommer dock att se över frågan.

Anf. 35 KRISTINA NILSSON (S):

Herr talman! Jag vill inleda med att poängtera att jag är oerhört stolt över svensk sjukvårdspersonal. Sverige ligger i mångt och mycket i topp när det gäller resultat som överlevnad och dylikt. Flexibiliteten har också visat sig vara stor, inte minst under pandemin när man snabbt har ställt om för att möta andra och i vissa fall helt nya behov.

Generellt lyckas också personalen i primärvården mycket bra med sitt uppdrag. Den svenska folkhälsan är ganska god, och medellivslängden har ökat under en följd av år. Samtidigt ser vi självfallet många utmaningar för att kunna bli ännu bättre framgent.

Precis som Acko Ankarberg Johansson var inne på har det i den politiska debatten i mer än 20 år handlat om behovet av att stärka primärvården och tydliggöra dess uppdrag. Det har fattats beslut om ett antal propositioner och reformer, men samtidigt har man ute i regionerna kanske upplevt att förutsättningarna har försämrats.

Det är alldeles för få som upplever att de har en rimligt god tillgänglighet till en allmänläkare eller har möjlighet att få en tid när de behöver det. Successivt har vården fragmentiserats. Det har naturligtvis inte skett för att man vill försämrat något, utan snarare har man velat hjälpa patienten. Intentionerna har alltså varit goda, men resultatet har kanske inte alltid blivit som man önskat. Alla som arbetar i vården strävar självklart varje dag efter att göra det bästa för vårdtagarna.

Jag vill dock ta upp ett exempel från en av mina bekanta. Anders är en man i min ålder. Han har ett flertal diagnoser och beskrev sin närmaste framtid så här: I morgon ska jag till sköterskan för att få en förkylnings-spruta. På torsdag ska jag till AK-sköterskan för att få information om min medicinering, då de hittat något på ett prov som togs för två månader sedan. På torsdag eftermiddag har jag ett kuratorsbesök inbokat, och nästa

tisdag ska jag till strokesköterskan. Torsdagen därpå är det dags för läkarbesök igen – inte konstigt att det snurrar i huvudet!

Herr talman! Jag tycker detta belyser primärvårdens problem. Den är ofta organiserad utifrån verksamheternas behov och kompetens och hur verksamheten har valt att fördela uppgifter mellan sig. Den är inte organiserad utifrån vårdtagarens behov. Detta tycker jag är kärnan när vi talar om en personcentrerad vård.

I den bästa av världar skulle vården naturligtvis vara organiserad utifrån Anders och hans behov. De flesta av hans problem skulle rimligen ha kunnat hanteras vid ett eller möjligen två besök och inte sex om vården samlats kring honom i stället för att han åker runt i vården.

Efter ett omfattande utredningsarbete, där Anna Nergårdh gjort ett fantastiskt jobb, står vi nu beredda att fatta beslut om en inriktning för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform. Vi har en historisk möjlighet att tillsammans göra detta till en början på ett förändringsarbete som faktiskt kan åstadkomma en förändring på riktigt. Att vi gemensamt kommit överens om att tydliggöra dess grunduppdrag är en styrka. Utifrån dagens beslut kan vi i riksdagen ge regionerna förutsättningar och staka ut riktningen för att utveckla en god och nära vård.

Dagens beslut kommer dock inte att som genom ett trollslag lösa alla problem. Det finns naturligtvis utmaningar. Jag vill nämna några av dem.

Låt mig börja med kompetensförsörjningen. Det är särskilt viktigt att det finns tillräckligt med specialister i allmänmedicin och sjuksköterskor. För att vi ska lyckas krävs självklart att tillräckligt många utbildar sig men också att arbetsvillkor och arbetsmiljö är av så god kvalitet att man vill stanna kvar i yrket. I min egen hemregion utgörs nära hälften av primärvårdens läkartjänster av stafettläkare. Det är ett allvarligt problem, då det gör vården både dyrare och sämre för medborgarna.

En annan sak jag vill lyfta upp är digitaliseringen. Primärvården måste kunna erbjuda sina tjänster både digitalt och fysiskt. Inte minst såhär i pandemitider har det blivit väldigt tydligt. Här finns en stor potential att effektivisera arbetet och minska belastningen. Att nätläkartjänster utvecklas i privat regi visar att befolkningen har ett stort behov av digitalisering, och vi måste vara lyhörda för medborgarnas behov. Men för att digital vård ska fördelas enligt samma principer som all annan vård, det vill säga att de med störst behov får hjälp först och jämlikt över landet, måste digitaliseringen i offentlig sektor ta fart. Här finns mycket mer att göra.

Jag vill säga något om kontinuitet. Andelen av befolkningen som har en fast läkarkontakt måste öka genom att den funktionen utvecklas och stärks. Det är viktigt att den som har stort behov av kontinuitet inte behöver träffa olika läkare hela tiden och gång på gång förklara sin situation. Viktigt är självfallet också kontinuiteten med andra personalkategorier, som diabetessjuksköterska, kurator eller vad man nu är i behov av. Självklart är det ur arbetsmiljösynpunkt också väldigt viktigt att varje läkare har ett rimligt antal patienter att hantera.

Det sista jag vill lyfta fram är resurserna. Jag är övertygad om att resurserna till primärvården måste fortsätta att öka. Ett rejält första steg tas i och med de 3,3 miljarder som anslås nu. Men mer kommer, och det kommer att behövas.

Herr talman! Sammanfattningsvis är jag väldigt glad att vi med ett enigt utskott kan fatta det här beslutet i dag. Med det vill jag yrka bifall till propositionen och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 36 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Kristina Nilsson! Antalet vårdcentraler som drivs specifikt i privat regi ökade med 82 procent mellan 2006 och 2017. Det motsvarar ungefär 43 procent av det sammanlagda antalet vårdcentraler. Valfärdsutredningen, som överlämnade betänkandet *Ordning och reda i valfärden*, föreslog att den nuvarande lagen om valfrihet skulle upphävas och ersättas med en ny lag om ett valfrihetssystem. Utredningen föreslog bland annat att det i den lagen skulle anges att kommuner och regioner ska se till att avtal som ingås inom ramen för valfrihetssystem innehåller villkor som gör det möjligt att avsluta valfrihetssystemet. Utredningens förslag har i det här fallet inte lett till något som helst förslag från regeringen. Min fråga, herr talman, är: Varför det?

Anf. 37 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Vi har ägnat väldigt mycket tid i den här kammaren och i många andra sammanhang åt att diskutera driftsformer. Men vi har kanske inte kommit så långt framåt genom att ständigt stöta och blöta detta med vilken driftsform som är effektivast. Det är viktigt att utgå från medborgarnas behov. Valfrihet är viktigt för medborgarna. För mig betyder valfrihet att man kan välja mellan offentliga och privat drivna vårdcentraler, välja utifrån geografi och vad man har närmast till eller välja utifrån var den läkare eller diabetessköterska finns som man har störst förtroende för. Det tycker jag är viktigt.

Jag vet inte riktigt vad Karin Rågsjö är ute efter när hon frågar om just det här. Jag tycker att 82 procent i privat regi låter som en mycket hög siffra. Jag känner inte riktigt igen den. Det är möjligt att den siffran är från Region Stockholm. Där kanske det kan vara på det sättet.

Det är intressantare att diskutera kvaliteten för medborgarna än att diskutera exakt driftsform. Sedan kan jag naturligtvis tycka att man behöver se problemet med att de privata väljer att etablera sig i områden där det kanske redan finns en god tillgänglighet till primärvård i stället för att etablera sig där behovet är som störst. Men det tycker jag är en fråga som man får arbeta med att lösa på ett annat sätt.

Anf. 38 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Jag kanske var lite otydlig. Det handlade om *ökningen* av antalet vårdcentraler i privat regi. Det antalet ökade med 82 procent mellan 2006 och 2017.

Visst vill vi alla kunna välja vårdcentral. Men nu är det ju så att inte alla kan göra det. Det kan exempelvis bli så på vissa ställen att det bara finns privata vårdcentraler, att det finns vårdcentraler som inte är funktionella eller att det finns få vårdcentraler.

Etableringsfriheten tycker vi är intressant. Den borde gå efter folkhälsan. I de stadsdelar och kommuner där det är väldigt hög sjuklighet ska man förstås kunna styra etableringen av vårdcentraler. Det tycker vi är en viktig fråga. Annars blir det inte riktigt valfrihet för patienterna utan snarare valfrihet för bolagen.

Prot. 2020/21:37
18 november

*Inriktningen för en
nära och tillgänglig
vård – en primärvårds-
reform*

Hela valfrihetssystemet och lagen om valfrihet framstår också som något väldigt problematiskt, herr talman, när vi tittar på nätläkarnas etablering i vissa stadsdelar, kommuner och så vidare. Det blir ett problem med lagen om valfrihet när så många företag väljer att etablera sig på platser där hälsan är god, där patienterna inte är så sjuka och där pengarna kan flöda in på ett annat sätt. Så är det tyvärr.

Det som jag frågade och fortfarande frågar, herr talman, är varför man inte har granskat utredningens förslag i betänkandet *Ordning och reda i välfärden*. Det var en väldigt bra utredning som inte har glidit vidare in i något som helst omhändertagande på Socialdepartementet, vad jag kan se.

Anf. 39 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns säkert goda anledningar att titta över den utredningen igen. Det är möjligt att det kommer att hända framdeles, men det kan jag inte svara på i dag.

Jag tycker precis som Karin Rågsjö att det är enormt viktigt med valfrihet för vårdtagarna. Jag håller också med om att etableringsfriheten ställer till med problem. Men jag tycker att vi gemensamt behöver fundera kring hur vi gör det som är bäst för medborgarna och det som medborgarna efterfrågar och vill ha. Jag tror inte på någon enkel lösning, till exempel att man bara förändrar etableringsrätten. Det tror jag inte skulle göra saker och ting nämnvärt bättre. Men det är som sagt en komplex fråga.

Det här med nätläkarna är en fråga i sig. Jag tog i mitt huvudanförande upp att det tydligt visar på att det finns ett behov hos medborgarna. Samtidigt kan jag och Karin Rågsjö säkert vara eniga om att det styr resurser från de mest multisjuka och sköra äldre till oss som kanske är lite friskare och inte riktigt har lika stora behov. Det är klart att det är ett problem. Det här tycker jag att vi tillsammans ska jobba vidare med i utskottet på ett öppet och klokt sätt.

Anf. 40 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Herr talman! Riksdagsledamoten Kristina Nilsson sa många viktiga och kloka saker i sitt tal. Jag tog fasta på det som handlade om digitala lösningar, som är så självklara för oss i många sammanhang. Har jag ett problem lyfter jag min mobiltelefon och försöker hitta en digital lösning. Många tänker på samma sätt vid behov av sjukvård.

Vi har dock ett problem i dag. Sjukvården ska vara behovsstyrd. Samtidigt finns det många lösningar där det är svårt att se den där grindvaksfunktionen som vi har byggt in i systemet, så att man vet att den som har störst behov går först. Till dels hänger detta ihop med att vi har så olika ersättningssystem och avgiftssystem i landet. Det är inte så att någon försöker nyttja systemet. Men är det möjligt att skapa en verksamhet i en region som har ganska gynnsamma förutsättningar kan man använda detta för resten av landet också. Det skapas en obalans och en osäkerhet – och även en ekonomisk ineffektivitet, tror jag – när man gör på det sättet.

Min fråga till ledamoten Kristina Nilsson är: Är det inte läge att överväga någon form av nationellt ramverk för avgifter och ersättningar? Det handlar inte om att bestämma vilken avgiften ska vara, utan om att förstå hur olika slags delar i lösningarna för fysiska och digitala besök förhåller sig till varandra. Borde vi inte ha en nationell syn på var man betalar mer

och var man betalar mindre för att säkerställa att man styr mot behovsstyrd vård?

Prot. 2020/21:37
18 november

Anf. 41 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det är en väldigt intressant fråga som Acko Ankarberg Johansson tar upp. Vi vet hur det ser ut i dag med styrningen. Vi har ett regionalt självstyre. Man fattar beslut själv i många delar. Hur ersättningssystem ska vara riggade är oerhört komplicerat. Jag har själv jobbat inom sjukvården under många år, och jag har sett hur de ersättningssystem som utformats styrt vården på ett sätt som de som sjösatte systemen kanske inte riktigt hade tänkt sig. Det här är en ytterst intressant men komplicerad fråga. Självfallet behöver vi titta på det utifrån perspektivet med digitalisering. Sedan vet jag inte hur det ska vara med grindvakt.

Jag är inte så säker på att medborgarna behöver grindvakt i så väldigt hög utsträckning. Jag tror till exempel att det skulle kunna fungera utmärkt om jag kunde boka en tid hos en läkare på vårdcentralen digitalt utan att först prata med en sjuksköterska.

Men dit känner jag att det åtminstone i min egen region är en mycket lång väg kvar. Kan vi med det vi beslutar här om ersättningssystem på något vis driva utvecklingen på ett positivt sätt är vi naturligtvis beredda att diskutera det.

Anf. 42 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för den ingången! Vi behöver grunna på det framöver. Vi ser att det ganska snabbt blir en obalans i landet. Det är precis som ledamoten säger. Man har de godaste intentioner när man beslutar om den egna regionens ersättnings- och avgiftssystem. Men det får konsekvenser för andra regioner. Helt plötsligt blir det en snedbelastning.

Jag håller också med om att det fungerar alldeles utmärkt att jag som patient har en direktingång till min fasta läkarkontakt. Men det handlar också om att jag har byggt upp den relationen. Om jag vet, vi känner varandra och det fungerar väl kan jag mycket väl göra på det sättet. Men så ser det sällan ut i dag.

I takt med att vi har en alltmer bristande tillgänglighet behöver vi mer grindvaktsfunktioner. Jag skulle också vilja se en tid då vi har en primärvård som fungerar väl där man har sin fasta läkarkontakt som har ett rimligt antal patienter. Då kan det fungera precis som ledamoten Kristina Nilsson säger.

Låt oss arbeta mot det målet och se till att vi hittar de system som föder och stöder en sådan utveckling.

Anf. 43 KRISTINA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tyckte inte att det var någon direkt fråga i Acko Ankarberg Johanssons anförande här senast. Jag konstaterar helt enkelt att jag är glad över att tillhöra ett utskott där vi ofta hittar gemensamma vägar framåt och gemensamma lösningar på svåra problem och att vi kan göra det över både blockgränser och partigränser.

Det gör vi också ute i regionerna. Där styr till exempel Kristdemokraterna tillsammans med Socialdemokraterna i Jönköping. Det tycker jag är ett positivt exempel att lyfta fram på en region som gör väldigt mycket bra.

*Inriktningen för en
nära och tillgänglig
vård – en primärvårds-
reform*

Det jag skulle vilja ta upp i sammanhanget är dock att jag ofta hör från kristdemokratisk sida – kanske inte från Acko Ankarberg Johansson – i medierna och dylikt det ständiga ropet på förstatligande.

För mig är det lite svårt att förstå att man å ena sidan tycker att vi ska göra stora ingripanden i vården och att staten ska ta över när man samtidigt i många regioner genomför omfattande privatiseringar och uppsplittringar av vård och vårdval som inte alls gynnar enhetlighet och likvärdighet. Jag får det inte riktigt att gå ihop.

Jag är glad över att vi kan samarbeta på ett bra sätt i socialutskottet och förhoppningsvis komma framåt så småningom.

Anf. 44 SOFIA NILSSON (C):

Herr talman! Sverige befinner sig just nu i en situation vi inte upplevt på generationer. Coronavirusets fulla effekt är svår att överblicka i dag, men vi ser alla hur samhället drabbas på ett eller annat sätt.

Extra tydligt är detta i vården, där många verksamheter nu arbetar under ett oerhört hårt tryck och där vårdpersonalen varje dag står för närmast heroiska insatser. Nuläget i svensk vård kräver att vi som är friska gör vad vi kan för att undvika smitta. Men det kräver också att vi från politikens håll ser till att svensk vård ges de resurser som krävs för att klara av att upprätthålla en fungerande sjukvård runt om i hela landet.

Arbetet för att stärka svensk sjukvård pågår just nu dygnet runt, oftast i bred politisk enighet och på alla nivåer. Men det finns även en tid efter corona, och svensk sjukvård är i stort behov av långsiktiga, kraftfulla reformer.

Herr talman! Centerpartiet har länge drivit på för en ny primärvårdsreform som ska möjliggöra en trygg och tillgänglig vård i hela landet. Det var också någonting vi fick med oss Liberalerna och regeringen på inom ramen för januariavtalet.

I dag lägger vi en av pusselbitarna i en sådan reform, en pusselbit som ska förtydliga primärvårdens grunduppdrag och göra det mer attraktivt att arbeta i primärvården. Att vården finns där när vi behöver den, det är en fråga om trygghet. Centerpartiet vill att alla människor, oavsett var i landet de bor, ska känna sig säkra på att det finns en tillgänglig och nära vård.

Primärvården är den vård som ska finnas närmast människor. Att primärvården fungerar och finns tillgänglig i hela landet är avgörande för att vården ska fungera som helhet och hålla hög kvalitet.

Primärvården ska vara basen i svensk sjukvård och patientens första väg in till kontakt med sjukvården. Men tittar vi på primärvården i dag kan vi konstatera att den på många håll inte är så tillgänglig som vi önskar. Tillgängligheten skiftar ofta beroende på var i landet du bor.

En stor bidragande och allvarlig orsak till att tillgängligheten skiftar är att det finns en stor läkarbrist i primärvården. Utan läkare har vi väldigt svårt att driva en vårdcentral och upprätthålla just tillgängligheten

Vi ser att en alltför liten del av befolkningen i dag har en fast läkarkontakt eller fast vårdkontakt. Speciellt äldre, multisjuka eller kroniskt sjuka kan drabbas hårt av att inte ha en fast läkarkontakt eller hög kontinuitet i sina kontakter med vården.

Ett av de viktigaste stegen mot en nära vård är att du och jag får en fast läkarkontakt som vi känner vid namn och som känner oss och vet vilka

behov vi har, eller vad vi behövt hjälp med tidigare. Men ska vi kunna ha en fast läkare måste vi komma till rätta med läkarbristen.

Många vårdcentraler bemannas i dag till stor del av inhyrda läkare, vilket gör att många patienter ofta träffar flera olika läkare. Att så få läkare väljer att arbeta i primärvården beror många gånger på att de upplever att det saknas förutsättningar att göra ett bra jobb. Primärvårdsläkaren har i dag små möjligheter att påverka sin arbetssituation och har ofta ansvar för väldigt många patienter. Detta vill vi ändra på.

Därför, herr talman, har vi nu gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram riktlinjer och råd om ett rekommenderat antal listade patienter per fast läkare. Riktlinjerna ska stärka läkarnas möjlighet att få en trygg och hållbar arbetssituation och göra det mer attraktivt att arbeta i primärvården.

Primärvården ska även kunna bestå av större vårdcentraler och mindre mottagningar. På så sätt kan det bli möjligt för en läkare med mindre startkapital att starta en egen mottagning med ansvar för färre patienter.

Erfarenheter från Norge visar att det är möjligt att förbättra primärvården genom att ge läkare större möjligheter att driva egna verksamheter i egen regi. En primärvårdsreform som ger bättre möjligheter att driva små mottagningar ökar förutsättningarna för att bedriva vård i glesbygd och på landsbygd.

Som en del av denna utveckling behöver även vårdvalen utvecklas för att göra det lättare och mer attraktivt att även etablera sig på mindre orter och i glesbygd.

Just insatser som underlättar etablering i glesbygd och på landsbygd är någonting som Centerpartiet vid flertalet tillfällen tidigare har föreslagit. För att komma till rätta med den ojämlika tillgängligheten krävs en djupare analys.

Därför, herr talman, är jag glad att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys nu har fått ett uppdrag att kartlägga hur tillgänglighet och kvalitet ser ut i dag samt analysera hur primärvården kan utvecklas för att främja en god hälsa och tillgänglig vård.

Primärvårdsreformen är lite som att lägga ett pussel. Just nu har vi sorterat upp bitarna, och vi kan se bilden framför oss hur det ska bli när vi väl är klara. Med dagens beslut har vi lagt ett par bitar på plats. Men vi är långt ifrån färdiga. Vi kommer att fortsätta att lägga bitar på plats allteftersom.

Alla bitar behöver läggas, och alla bitar är viktiga för att pusslet ska hänga ihop och kunna vara basen i svensk hälso- och sjukvård. De bitar som vi framför allt lägger nu med dagens beslut handlar om att förtydliga definitionen av primärvård samt dess grunduppdrag.

Ska primärvården kunna utgöra basen i svensk hälso- och sjukvård måste vi först komma överens om definitionen av vad primärvård faktiskt är och vad grunduppdraget består av. Det är bland annat det vi beslutar här i dag.

Enligt de förslag som ligger på bordet så har vi försökt att modernisera och anpassa definitionen av primärvård till de förändringar som skett och som ska ske på hälso- och sjukvårdsområdet. Men samtidigt som det är viktigt att definitionen är så tydlig som möjligt måste den även vara allmänt hållen för att inte hindra en fortsatt utveckling, digitalisering och flexibilitet.

Prot. 2020/21:37
18 november

*Inriktningen för en
nära och tillgänglig
vård – en primärvårds-
reform*

Herr talman! Jag vill också passa på att uttala ett stort tack för den konstruktiva diskussion som vi haft i utskottet och som lett fram till det förslag till beslut som ligger på bordet i dag, där vi på ett bra sätt har förtydligat det rehabiliterande, förebyggande och hälsofrämjande ansvaret. Detta är bitar som verkligen ska ingå i primärvårdens uppdrag. Att vi har breda majoriteter och samförstånd tror jag är en viktig framgångsfaktor för att vi tillsammans ska kunna skapa en långsiktig och robust primärvård i hela landet.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 45 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! Primärvården, vänner och kollegor, är oerhört viktig, det vet vi alla, för varje människa som behöver klok medicinsk bedömning och behandling, omvårdnad, förebyggande arbete och god rehabilitering.

Just nu har hela landets sjukvård ett ofattbart tungt uppdrag under en pandemi som ser ut att bli allt elakare mot oss. Samtidigt finns förstås alla vanliga sjukdomar kvar, och även utan pandemi vet vi att hälso- och sjukvården behöver bättre förutsättningar.

Primärvården måste bli ett starkt nav där hjälpen finns nära just när vi behöver den, fru talman – vare sig vi behöver den på en vårdcentral, hemma i köket eller i telefonen i fickan. Navet ska finnas där. Det ska samordna och se till att vi tar oss igenom det vi måste gå igenom på ett tryggt och säkert sätt. Däremot ska vi mycket mer sällan än i dag behöva få vård på akuten.

Detta och mycket annat lägger dagens beslut grunden för. Jag är väldigt tacksam över att det är i bred enighet och stort samförstånd som vi kommer att fatta detta beslut.

Att den förebyggande vården måste stärkas är vi eniga om, naturligtvis främst därför att livsstilssjukdomar orsakar stort lidande men också därför att sjukdomar som kunde ha förebyggts tar upp mycket tid i vården i dag, tid som andra sjuka människor behöver. Det behövs också mer uppsökande vård, naturligtvis, för dem av oss som inte själva förmår be om hjälp. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag, till propositionen och till de tillägg från utskottets olika ledamöter som vi har enats om.

Men, fru talman, det ska inte stanna vid dagens beslut. Detta är grunden, men vi måste göra mer. Vi vill göra mer. Sjukvårdens människor, till att börja med, är nyckeln till allt detta. Inga lagar kan hjälpa utan kunniga, engagerade människor. Därför genomför vi tillsammans med våra samarbetspartier en satsning på över 3 miljarder kronor under nästa år på kunniga yrkespersoner och deras kompetensutveckling. Det är direkt avgörande.

Sedan ser jag fram emot att tillsammans med er andra äntligen besluta om en fastläkarreform. När vi liberaler lanserade förslaget om en husläkarreform på 70-talet tror jag inte att någon anade, som tur var, att det skulle krävas mer än 40 års tålmodigt arbete för att ta det hela i hamn, eller att vi skulle lyckas införa den bara för att året efter se den rivas upp nästan direkt när den liberala ministern lämnade över till en S-märkt minister. Nu blir snart husläkarreformen äntligen verklighet, och det är inte en dag för tidigt.

Var och en av oss måste kunna välja en husläkare, fru talman, som känner oss vid namn. Det ska vi kunna göra vilka vi än är och var i landet vi än bor. Vårdcentralen måste bli den här basen som knyter till sig och samordnar de kompetenser som varje enskild patient behöver. Varje anställd ska också ha en hållbar arbetsmiljö, med tid för patienterna och med tillräckligt många kollegor. Vi arbetar också för att göra det lättare att driva små, omtänksamma vårdmottagningar över hela Sverige.

Det är inte särskilt långt till de besluten heller, men de reformerna behöver den grund vi lägger i dag. Här och nu börjar det. Det känns fint att klubban kommer att falla i eftermiddag, fru talman. Primärvården är helt nödvändig för så många människor, och den kräver politisk verkstad för att de kunniga personer som ska ge vården sedan ska kunna göra sitt arbete och känna sig stolta när de går hem.

Nu blir en mångårig liberal dröm snart till självklar vardag. Jag är väldigt glad över att vi har varit eniga och haft diskussioner som gjort mig glad varje gång våra möten har avslutats.

Anf. 46 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP):

Fru talman, ärade riksdagskollegor och ni som kanske tittar på debatten på någon skärm där hemma! Det är verkligen svåra tider nu. Prövningens tid är här. Vi befinner oss just nu i den största krisen sedan andra världskriget. Under den här debatten har vi fått veta att ytterligare 96 personer i vårt land har dött det senaste dygnet. Alla dessa människor har förlorat sitt liv i pandemin. Alla dessa människor har nära och kära, vänner och kollegor, som nu sörjer dem.

Fru talman! Det tar i snitt fem dagar från att man blir smittad till att man blir sjuk. Sedan tar det ytterligare tio dagar innan man, om man har otur, hamnar på sjukhus. Det finns en fördröjning här. Nu måste alla kraftsamla och stanna hemma när man kan. Det var också därför som regeringen för ett par dagar sedan gick ut och underströk hur viktigt detta är genom att införa en ny bestämmelse om att allmänna sammankomster bara får ha åtta personer. Det är en oerhörd skärpning, en oerhörd inskränkning, som vi nu genomför i vårt land. Men den behövs verkligen i dag.

Så snälla – stanna hemma! Gå inte till köpcentret! Gå inte till gymmet! Lyssna på de här råden! Det kan kännas svårt att få dem att hänga ihop, men det beror på den lagstiftning vi har. Det viktigaste är att man faktiskt följer råden och stannar hemma vid minsta symtom och att de arbetsgivare som kan låter sin personal jobba hemma och inte gå till arbetet. Det är allvar nu!

Men, fru talman, vi är också här för att prata om den proposition som regeringen har lagt på riksdagens bord och som vi i dag är glada att kunna fatta beslut om. Det är en viktig reform av primärvården som vi regeringspartier nu genomför tillsammans med våra samarbetspartier Centern och Liberalerna. Det är en del av den januariöverenskommelse som vi ingick när den nya regeringen tillträdde.

Det här en grön seger, skulle jag säga. Vi har länge jobbat för att bredda uppdraget till sjukvården och för en nära vård. Patienter ska ha möjlighet att komma till en läkare som känner dem. Det ska finnas möjlighet att få förebyggande vård så att vi minskar de mer allvarliga sjukdomsfall som vi sedan kommer att se. Detta genomför vi nu i denna reform.

Vi har länge drivit på för att man ska kunna söka hjälp inte bara för fysiska symtom utan också för själsliga. Detta genomför vi också. Vi breddar uppdraget och ser till att man kan söka hjälp hos en psykolog när så behövs.

Fru talman! Det är viktigt att vi jobbar med jämlikheten. Här ser jag att digitaliseringen kan spela en viktig roll. Ute i glesbygden kan det kanske vara lättare att ha kontakt med en nätläkare när det är svårt att ta sig till en vårdcentral som ligger långt bort.

Här måste vi jobba mycket mer. Vi har sett i coronakrisens spår att nätläkare och den digitala delen av vården har spelat en väldigt stor roll för många människor. Man har ibland inte haft möjlighet att ta sig fysiskt till en läkare eftersom smittspridningen ska minskas och eftersom man inte ska riskera att själv bli smittad. Vi har sett hur människor har kunnat vara hemma och vara uppkopplade mot en läkare som till exempel kan hjälpa till med att läsa av blodtrycket. Många känner sig trygga med den lösningen.

Samtidigt är det såklart viktigt att det här inte utarmar vården. De ekonomiska resurserna behöver bli större, inte mindre. Det är viktigt att vi reglerar det så att det inte blir så att en förkylning dränerar vården på de resurser som finns och att de som kanske behöver en mycket mer komplicerad vård inte får den. Detta måste vi se till att reglera väldigt tydligt.

Fru talman! Jag är glad över att vi nu lägger fram denna proposition, och jag är glad över att vi sitter i olika diskussioner och förhandlingar inför de efterföljande propositioner som vi kommer att lägga fram och som kommer att fördjupa detta arbete. De kommer att läggas fram under denna mandatperiod av regeringen och samarbetspartierna: Centern och Liberalerna.

Med de orden, fru talman, önskar jag yrka bifall till propositionen och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 47 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Jag noterade att det var en grön seger att propositionen kommit fram. Nu är jag glad att vi ändå gjorde en justering i utskottet när det gäller hälsofrämjande insatser, uppsökande verksamhet och rehabilitering. Det återförs nu till grunduppdraget. Men eftersom det var en grön seger vill jag fråga ledamot Pernilla Stålhammar: Vad var skälet till att regeringen inte hade med dessa delar i propositionen från början?

Anf. 48 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Fru talman! Tack, riksdagsledamoten Ankarberg, för frågan! Det finns med i lagändringen att det också ska vara hälsofrämjande åtgärder i uppdraget. Det är med i den här propositionen. Vi ser det som mycket viktigt att man genomför de hälsofrämjande uppdragen. Därför är jag glad att det finns med i propositionen.

Anf. 49 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! I hälso- och sjukvårdslagen finns det med att vi ska arbeta hälsofrämjande. Men när propositionen kom från regeringen om att förtydliga grunduppdraget för primärvården fanns inte hälsofrämjande insatser, rehabilitering eller uppsökande verksamhet med. Det tillförde vi i full

enighet från utskottet. Det vi har gjort i riksdagen är gott, men eftersom det var en grön seger var min fråga: Vad var skälet till att de delar som vi har fått komplettera med från riksdagen inte fanns med i propositionen?

Anf. 50 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik:

Fru talman! Alla partier är överens om att detta ska genomföras, och det finns som sagt med i lagen. Men det är bra att vi förtydligade uppdraget i utskottet. Det är mycket bra att vi nästan alltid är eniga i vårt utskott och att alla faktiskt understryker dessa frågor.

Dock har Miljöpartiet drivit dessa frågor under en väldigt lång tid. Vår inriktning i hälso- och sjukvårdspolitiken har varit just att man ska se till hela människan och ha ett folkhälsoperspektiv. Man ska också jobba med rehabilitering. I spåren av pandemin ser vi nu att det verkligen kommer att behövas. Vi ser covid-19-patienter som lider väldigt mycket av efterverkningarna av sin sjukdom.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 15 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2019

Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU3

Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2019 (skr. 2019/20:180)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.15 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU8 Sekretess för uppgifter om statliga tjänstepensionsförmåner
Kammaren biföll utskottets förslag.

KU13 Uppföljning av riksdagens arbete under coronapandemin
Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:37
18 november

*Inriktningen för en
nära och tillgänglig
vård – en primärvårds-
reform*

JuU7 Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket

Punkt 1 (Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 1

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 4 V

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 2 (Lagring av biometrisk information)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

JuU9 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU3 Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda

Punkt 3 (Utökning av visitationsrätten till fler myndigheter och platser)

1. utskottet

2. res. 2 (M, KD)

Votering:

40 för utskottet

14 för res. 2

1 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 3 V, 3 L, 3 MP

För res. 2: 11 M, 3 KD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 24 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 4 (Tvångsmedelsanvändning vid förhör)

1. utskottet

2. res. 3 (SD, KD)

Votering:

42 för utskottet

14 för res. 3

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 3: 10 SD, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:37

18 november

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU6 Utvidgade möjligheter att förvandla obetalda böter till fängelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2019

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU8 Stärkt konsumentskydd på inlåningsmarknaden

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res.

1 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res.: 10 SD

Avstod: 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Amineh Kakabaveh (-) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

UU8 Förenta nationerna m.m.

Punkt 1 (Övergripande om FN-systemet, reformer m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 3 (C)

4. res. 4 (KD)

Förberedande votering 1:

5 för res. 3

3 för res. 4

48 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

11 för res. 1

5 för res. 3

40 avstod

293 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
25 för utskottet
11 för res. 1
20 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 15 S, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 1: 11 M
Avstod: 1 S, 10 SD, 5 C, 3 KD, 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -
Johan Büser (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 2 (FN:s råd för mänskliga rättigheter)

1. utskottet
2. res. 5 (KD, L)
Votering:
49 för utskottet
6 för res. 5
1 avstod
293 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP
För res. 5: 3 KD, 3 L
Avstod: 1 -
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU2 Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform

Punkt 2 (Definitionen av primärvård)

1. utskottet
2. res. 1 (M, SD, KD)
Votering:
31 för utskottet
24 för res. 1
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 1: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -
Amineh Kakabaveh (-) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 5 (Utveckling)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

27 för utskottet

10 för res. 4

19 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 4: 10 SD

Avstod: 11 M, 4 V, 3 KD, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Prot. 2020/21:37

18 november

Punkt 11 (Lagen om valfrihetssystem)

1. utskottet

2. res. 16 (V)

Votering:

51 för utskottet

5 för res. 16

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 16: 4 V, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Punkt 12 (Patientansvar per fast läkarkontakt)

1. utskottet

2. res. 17 (SD, KD)

Votering:

31 för utskottet

13 för res. 17

12 avstod

293 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 17: 10 SD, 3 KD

Avstod: 11 M, 1 -

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Amineh Kakabaveh (-) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU3 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2019

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 17 november

2020/21:527 Ett stärkt efterlevandeskydd

av *Jörgen Berglund* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:528 Bemötande av kvinnor som önskar kejsarsnitt

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:529 Hot riktade mot staten och riksdagsledamöter

av *Thomas Morell* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:530 Tullverkets förutsättningar att motverka smuggling

av *Anne Oskarsson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.13.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 14 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 14 anf. 45 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

§ 1 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 19 november	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Sekretess för uppgifter om statliga tjänstepensionsförmåner	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU8	2
(Beslut fattades under § 16.).....	2
§ 6 Uppföljning av riksdagens arbete under coronapandemin.....	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU13	2
Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M).....	2
(Beslut fattades under § 16.).....	4
§ 7 Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket.....	4
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU7	4
Anf. 2 BO BROMAN (SD)	4
Anf. 3 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	5
Anf. 4 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	6
Anf. 5 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	7
Anf. 6 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	8
Anf. 7 JOHAN PEHRSON (L).....	9
(Beslut fattades under § 16.).....	10
§ 8 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande	10
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU9.....	10
(Beslut fattades under § 16.).....	10
§ 9 Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda	10
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU3.....	10
Anf. 8 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	10
Anf. 9 MIKAEL DAMSGAARD (M).....	11
Anf. 10 KATJA NYBERG (SD)	12
Anf. 11 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	13
Anf. 12 REBECKA LE MOINE (MP)	14
Anf. 13 HELENA VILHELMSSON (C).....	15
Anf. 14 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	16
Anf. 15 JOHAN PEHRSON (L).....	17
(Beslut fattades under § 16.).....	18
§ 10 Utvidgade möjligheter att förvandla obetalda böter till fängelse.....	19
Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU6.....	19
(Beslut fattades under § 16.).....	19
§ 11 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2019	19
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU6.....	19
(Beslut fattades under § 16.).....	19

§ 12 Stärkt konsumentskydd på inlåningsmarknaden	19
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU8	19
Anf. 16 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	19
Anf. 17 BJÖRN WIECHEL (S)	21
(Beslut fattades under § 16.)	22
§ 13 Förenta nationerna m.m.	22
Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU8	22
Anf. 18 CECILIA WIDEGREN (M)	22
Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (C).....	24
Anf. 20 ROBERT HALEF (KD).....	26
Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	28
Anf. 22 ROBERT HALEF (KD) replik	28
Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	28
Anf. 24 ROBERT HALEF (KD) replik	29
Anf. 25 PYRY NIEMI (S).....	29
Anf. 26 FREDRIK MALM (L).....	30
(Beslut fattades under § 16.)	31
§ 14 Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en primärvårdsreform	31
Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU2	31
Anf. 27 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	31
Anf. 28 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	33
Anf. 29 PER RAMHORN (SD)	34
Anf. 30 KARIN RÅGSJÖ (V)	36
Anf. 31 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	38
Anf. 32 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	38
Anf. 33 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	38
Anf. 34 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	39
Anf. 35 KRISTINA NILSSON (S)	39
Anf. 36 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	41
Anf. 37 KRISTINA NILSSON (S) replik	41
Anf. 38 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	41
Anf. 39 KRISTINA NILSSON (S) replik	42
Anf. 40 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	42
Anf. 41 KRISTINA NILSSON (S) replik	43
Anf. 42 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	43
Anf. 43 KRISTINA NILSSON (S) replik	43
Anf. 44 SOFIA NILSSON (C)	44
Anf. 45 LINA NORDQUIST (L).....	46
Anf. 46 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP).....	47
Anf. 47 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	48
Anf. 48 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik	48
Anf. 49 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	48
Anf. 50 PERNILLA STÅLHAMMAR (MP) replik	49

(Beslut fattades under § 16.).....	49	Prot. 2020/21:37
§ 15 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna		18 november
arvsfonden under budgetåret 2019.....	49	
Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU3	49	
(Beslut fattades under § 16.).....	49	
Ajournering.....	49	
Återupptaget sammanträde.....	49	
§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde.....	49	
KU8 Sekretess för uppgifter om statliga		
tjänstepensionsförmåner	49	
KU13 Uppföljning av riksdagens arbete under		
coronapandemin	49	
JuU7 Ändrade bestämmelser om fotografier och		
fingeravtryck i SIS II-regelverket.....	50	
JuU9 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning		
om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och		
beslut om förverkande	50	
JuU3 Ett förstärkt medarbetarskydd för polisanställda.....	50	
JuU6 Utvidgade möjligheter att förvandla obetalda böter		
till fängelse	51	
FiU6 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m.		
2019.....	51	
FiU8 Stärkt konsumentskydd på inlåningsmarknaden	51	
UU8 Förenata nationerna m.m.	51	
SoU2 Inriktningen för en nära och tillgänglig vård – en		
primärvårdsreform.....	52	
SoU3 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna		
arvsfonden under budgetåret 2019	53	
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	54	
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.13.....	54	